

Šentrupert

Glasilo Občine Šentrupert

Leto: XXIII./4
zima 2021

Glasilo izhaja štirikrat letno
Za občane Občine Šentrupert brezplačno

Postani Prostofer – prostovoljni šofer.	11
Pogovor z doc. dr. Almo Zavodnik Lamovšek	12
Dan odprtih vrat za starejše v občini Šentrupert	14

Županov uvodnik

**Spoštovane občanke,
spoštovani občani!**

Konkretno smo zakorakali v zimski čas. Na to nas opominjajo božični, državni in novoletni praznični dnevi, ki so pred nami, in tudi nova izdaja zimske številke našega občinskega glasila Šentrupert. V njej je veliko novosti iz naše občine, podajamo informacije iz občinske uprave in poročila z dogodkov, ki so se vrstili v zadnjih mesecih.

Novi val pandemije koronavirusa nam spet ugaša družabno življenje in omejuje naše druženje. Lučke smo prižgali, silvestrovanje na trgu pa odpovedali. Živimo v času, ko smo nenehno postavljeni na preizkušnjo, koliko smo pripravljeni sami prispevati k čim hitrejši zavezitvi te bolezni. Nekateri se trdno borijo, da ohranjajo zdravje in življenje, in pri tem gre moja osebna pohvala in zahvala vsem delavcem s področja zdravstva. Nekateri pa na to gledajo drugače in menijo, da imajo več znanja kot celotna svetovna zbornica medicinskih in farmacevtskih znanstvenikov in strokovnjakov.

V občini imamo trenutno 14 obolenih v zadnjih sedmih dneh, kar pomeni 561 na 100.000 ljudi (4. december 2021). Cepljenih je 1506 občanov, kar predstavlja 60,3 % populacije in je precej nad slovenskim povprečjem. Bodimo previdni in upoštevajmo vsa navodila in ukrepe, ki jih narekuje Vlada RS in NIJZ.

Od zadnje izdaje glasila se je v občini naredilo veliko, naj omenim le najpomembnejše:

1. Aktivnosti za zdravstveno ambulanto v Šentrupertu tečejo in upamo, da bo pred prihodnjo številko glasila že odprla svoja vrata. Izbrani zdravnik je pridobil vsa potrebna soglasja, podpisana je tudi koncesijska pogodba. Gradbena dela v objektu, kjer bo ordinacija, so se začela. Tudi za zobozdravstveno ambulanto je bila podpisana nova koncesijska pogodba, tako da bo izbrana zobozdravnica prevzela sedanjo ordinacijo s 1. januarjem 2022, ko bo dosednji koncesionar začel uživati svojo zasluženost upokojevit.
2. Septembra in oktobra smo izvedli rekonstrukcijo lokalne ceste Šentrupert-Zaloka. Ta je zdaj širša, preglednejša in varnejša za promet. Vsa dela smo financirali iz občinskega proračuna in so v celoti poplačana. Ob tej priložnosti smo tudi sanirali plaz, ki je pred leti zasul staro cesto čez Rovnice, in asfaltirali še približno 130 m ceste, ki je zdaj ponovno prevozna. Sledijo še geodetske odmere, parcelacije in ureditev lastništva zemljišč po vsej trasi. Upamo, da vse uredimo do spomladi. Zahvaljujemo se vsem uporabnikom te ceste za razumevanje in potrpežljivost med gradnjo.
3. Tik pred praznikom vseh svetih smo odstranili objekt sredi trga, poznan kot Kostelčeva hiša. Objekt je bil zgrajen leta 1893 in je služil raznim namenom, zadnjega četrta stoletja pa je bil zapuščen in ni našel prihodnosti. Pridobili smo vsa potrebna soglasja in dovoljenja in tako se je zgodba te hiše zaključila. Sedaj je trg pridobil večjo površino, ki je bila takoj zasedena z vozili. V kratkem bodo zarisane talne označbe za boljšo ureditev prostora – tako za cestni promet, za parkiranje kot tudi večje površine za pešce. Ureditev celotnega trga se bo začela, ko bo tovorni promet preusmerjen na obvoznice. Novi OPPN je bil že naročen.

4. Na upravno enoto je bila vložena dokumentacija za gradnjo kanalizacije v aglomeraciji Vesela Gora in upamo, da še pred koncem leta pridobimo gradbeno dovoljenje. Prijavili smo projekt na MOP za črpanje nepovratnih sredstev iz Načrta za okrevanje in odpornost, ki ga je objavila država. Upamo, da bomo uspešni. Tako bi naselje pridobilo urejeno javno kanalizacijo in obnovljeno cesto. Ker gre za arheološko območje, moramo hkrati pri izkopih paziti na morebitne zgodovinske in arheološke predmete. Najdbe bi verjetno ustavile ta pomemben projekt.
5. Predlog proračuna za leto 2022 je bil v prvi obravnavi zavržen. S tem se ne moremo pohvaliti. Na občinski upravi se močno trudimo, da pripravimo potrebno dokumentacijo pravilno in po predpisih, tokrat žal nismo uspeli, pri tem pa smo naleteli na gluha ušesa članov občinskega sveta, ki bi lahko z drugačnim pristopom in odnosom stopili naproti upravnemu organu, da bi se aktivnosti odvijale brez zadržkov. Obžalujemo, da ne moremo doseči večjega sodelovanja med občinskimi organi.
6. Obnovljen je bil Lukatov toplar v muzeju Dežela kozolcev. Skoraj polovico celotne investicije je prispevalo ministrstvo za kulturo preko posebnega razpisa. Zaključila se je tudi ureditev javnega prostora pred vhodom v muzej Dežela kozolcev, kjer so izboljšave vidne vsakemu obiskovalcu tega vedno bolj privlačnega prostora. Tudi sanacijska dela v Barbovi graščini so zaključena. Pri obeh investicijah smo prejeli polovično sofinanciranje ministrstva za kulturo.
7. Pred enim letom je Zavod Dežela kozolcev prevzel pogodbeno pošto 8232 Šentrupert. Menimo, da je v prvem letu poslovanja pogodbeno pošto uspešna in da so bile tudi storitve pričakovane kakovosti. Uporabniki redno pohvalijo storitve, prav tako je z njimi zadovoljna Pošta Slovenije.

To in še druge pomembne aktivnosti so se vrstile v zadnjem času. Veliko dela nas čaka po novem letu, ko bomo vstopili v zadnje leto tega mandata. Največ denarja naj bi namenili vlaganju v javno infrastrukturo, da bomo vsaj delno postorili, kar ni bilo narejeno v preteklosti, in se približali k urejenemu stanju, podobnemu v sosednjih občinah. Nekateri so se že letos spustili v kampanjo za lokalne volitve, ki bodo konec leta 2022, na občinski upravi pa si prizadevamo, da bomo čim boljše zaključili nalogo, ki so nam jo občani naložili za ta mandat.

V glasilu boste našli precej občinskih informacij in seveda prebrali mnogo zanimivih člankov in novic iz našega okolja. Ob zaključku še enkrat priporočam veliko previdnosti zaradi koronavirusa, ki se že tretjič ponavlja, in vas prosim, da odgovorno sledite navodilom in ukrepom Vlade RS in NIJZ, ki jih redno objavljamo na spletni strani občine.

Vsem občanom in bralcem glasila Šentrupert želim blagoslovljene božične praznike, praznični dan državnosti in še posebno veliko zdravja, veselja in uspeha v novem letu 2022.

Andrej Martin KOSTELEČ

Šentrupert

Beseda urednice

Spoštovani,

še eno leto se poslavlja, tudi to posebno in neponovljivo. Nekaj utrinkov zadnjih tednov smo zbrali v glasilu, vabljeni, da svoje prispevke pošljete tudi za prvo številko prihodnjega leta.

Sicer pa vam želim, naj praznični dnevi napolnijo srca s toplino in mirnostjo, naj se glave razbistijo in v novo leto vstopijo polne zdravega razuma, pripravljene na argumentirano raz-

pravo in nove izzive. Časi so nenavadni, ostanimo vsaj ljudje prijazni, strpni in razumevajoči.

Želim vam prijetne praznike, v novem letu pa zdravja, osebnega zadovoljstva in da bi znali vsakdan napolniti s takšnimi trenutki, zaradi katerih vam je enostavno ... lepo.

urednica Petra Krnc Laznik

Občinski podrobni prostorski načrt za severno obvoznico Šentrupert jugovzhodni odsek

Občina Šentrupert je 30. novembra 2021 na oglasni deski in spletni strani (www.sentrupert.si) objavila javno naznanilo o javni razgrnitvi in javni obravnavi dopolnjenega osnutka o Občinskem podrobnem prostorskem načrtu (OPPN) za severno obvoznico Šentrupert - jugovzhodni odsek.

Javna razgrnitev dopolnjenega osnutka OPPN za severno obvoznico Šentrupert – JV odsek poteka od torka, 7. 12. 2021, do vključno petka, 7. 1. 2022, v prostorih Občine Šentrupert, Šentrupert 5, 8232 Šentrupert. Gradivo je bilo na dan začetka javne razgrnitve objavljeno v elektronski obliki na spletni strani Občine Šentrupert.

Javna obravnava dopolnjenega osnutka OPPN za severno obvoznico Šentrupert – JV odsek bo v sredo, 5. 1. 2022, ob 17. uri v dvorani gasilskega doma sv. Rok, Dolenje Jesenice 17, 8232 Šentrupert.

Če bo 5. 1. 2022 veljala prepoved zbiranja ljudi zaradi preprečevanja okužb

s SARS-COV-2 (COVID-19), bo javna obravnava potekala preko spletne videokonference. Povezava do videokonference bo objavljena na spletni strani Občine Šentrupert.

Med javno razgrnitvijo in javno obravnavo lahko na razgrnjen dopolnjeni osnutek OPPN za severno obvoznico Šentrupert - JV odsek zainteresirani občani podajo pripombe in predloge na obrazcu, ki je objavljen na spletni strani Občine Šentrupert. Obrazce lahko občani pošljejo na elektronski naslov obcina@sentrupert.si, oddajo osebno ali pošljejo po pošti na naslov Občina Šentrupert, Šentrupert 5, 8232 Šentrupert. Rok za oddajo pripomb in predlogov na razgrnjeni

dopolnjeni osnutek za OPPN severno obvoznico Šentrupert – JV odsek poteče zadnji dan javne razgrnitve.

Zaradi obvladovanja širjenja nalezljive bolezni SARS-COV-2 (COVID-19) je treba na javni razgrnitvi in javni obravnavi, v prostorih Občine Šentrupert in prostorih gasilskega doma sv. Rok, uporabljati zaščitne maske. Pred vstopom v prostore bo pri vseh udeležencih preverjen pogoj PCT, zagotovljeno bo tudi obvezno razkuževanje rok. Med javno obravnavo bo v dvorani gasilskega doma sv. Rok zagotovljena varna razdalja med prisotnimi.

Tanja Šiško Bevec,
višja svetovalka za okolje in prostor

Realizacija proračuna v obdobju januar-oktober 2021

Zap. št.	kto	Bil. postavka	rebalans proračuna 2021	realizacija jan.- oktober 2021	indeks real./pror.
I. PRIHODKI SKUPAJ (A+B)			3.743.761,91	3.105.269,31	82,9
A) TEKOČI PRIHODKI (70+71+72+73)			2.777.336,00	2.253.453,71	81,1
1.	70	Davčni prihodki (a+b+c+č)	2.628.036,00	2.128.107,89	81,0
a)	700	Davek na dohodek in dobiček-dohodnine	2.164.266,00	1.723.397,00	79,6
b)	703	Davki na premoženje (premičnine,nepremičnine,dediščine..)	379.970,00	342.692,31	90,2
c)	704	Domači davki na blago in storitve(posebne stor.;drugi davki)	83.800,00	72.576,12	86,6
č)	706	Drugi davki in prispevki	0,00	-10.557,54	
2.	71	Nedavčni prihodki (a+b+c+č+d)	149.300,00	125.345,82	84,0
a)	710	Udeležba na dobičku in dohodki od premoženja (obresti)	52.000,00	35.088,00	67,5
b)	711	Upravne takse in pristojbine	8.100,00	10.829,78	133,7
c)	712	Globe in druge kazni	13.200,00	10.306,31	78,1
č)	713	Prihodki od prodaje blaga in storitev	1.000,00	150,00	15,0
d)	714	Drugi nedavčni prihodki	75.000,00	68.971,73	92,0
3.	72	Kapitalski prihodki (a+b)	60.000,00	39.608,37	66,0
a)	720	Prihodki od prodaje osnovnih sredstev	40.000,00	39.608,37	
b)	722	Prihodki od prodaje zemljišč in neopredmetenih sredstev	20.000,00	0,00	
4.	73	Prejete donacije (a+b)	1.700,00	0,00	0,0
a)	730	Prejete donacije iz domačih virov (nepovratna sredstva!)	1.700,00	0,00	
b)	731	Prejete donacije iz tujine	0,00	0,00	
B) TRANSFERNI PRIHODKI (74)			904.725,91	812.207,23	89,8
a)	740	Prejeta sredstva iz državnega proračuna	466.201,59	373.682,91	
b)	741	Prejeta sredstva iz drž.prorač. iz sredstev proračuna EU	438.524,32	438.524,32	
II. ODHODKI SKUPAJ			4.574.633,15	2.805.362,67	61,3
A) TEKOČI ODHODKI			1.264.928,25	743.066,22	58,7
a)	400	Plače in drugi izdatki zaposlenim	280.241,37	218.894,07	78,1
b)	401	Prispevki delodajalcev za socialno varnost	43.250,32	38.232,10	88,4
c)	402	Izdatki za blago in storitve (dobavitelji)	846.436,56	447.681,25	52,9
č)	403	Plačila domačih obresti	55.000,00	38.258,80	69,6
d)	409	Rezerve	40.000,00	0,00	0,0
B) TEKOČI TRANSFERI			988.959,90	691.830,14	70,0
a)	410	Subvencije	27.000,00	8.926,81	33,1
b)	411	Transferi posameznikom in gospodinjstvom	658.250,00	477.689,13	72,6
c)	412	Transferi neprofitnim organizacijam in ustanovam	32.000,00	4.984,08	15,6
č)	413	Drugi tekoči domači transferi	271.709,90	200.230,12	73,7
C) INVESTICIJSKI ODHODKI			2.294.990,00	1.352.744,13	58,9
a)	420	Nakup in gradnja osnovnih sredstev	2.294.990,00	1.352.744,13	58,9
Č) INVESTICIJSKI TRANSFERI			25.755,00	17.722,18	68,8
a)	431	Inv.transferi pravnim in fizičnim osebam ,ki niso PU	22.874,00	17.722,18	77,5
b)	432	Inv.transferi proračunskim uporabnikom	2.881,00	0,00	
V. DANA POSOJILA IN POVEČANJE KAP. DELEŽEV (44)			0,00	0,00	
c)	441	Povečanje kapitalskih deležev in finančnih naložb	0,00	0,00	
RAČUN FINANCIRANJA					
A)	500	Domače zadolževanje	0,00	0,00	
	5001	Najeti krediti pri poslovnih bankah - kratkoročni	0,00	0,00	
	5002	Najeti krediti pri poslovnih bankah - dolgoročni	0,00	0,00	
	5003	Najeti krediti državnemu proračunu - dolgoročni	0,00	0,00	
B)	550	Odplačila domačega dolga	98.798,92	88.548,20	89,6
	5501	Odplačila kreditov poslovnim bankam-dolgoročni	68.564,72	58.314,00	
	5502	Odplačila kreditov poslovnim bankam-kratkoročni	0,00	0,00	
	5503	Odplačila kreditov državnemu proračunu - dolgoročni	30.234,20	30.234,20	
C)	A-B	NETO ZADOLŽEVANJE	-98.798,92	-88.548,20	

O delu občinskega sveta

Občinska uprava zaključuje koledarsko leto 2021 z zadovoljstvom. Leto, ki je bilo sicer v celoti zaznamovano z nepovabljenim gostom koronavirusom, ocenjujemo kot uspešno. Seveda je k temu pripomogla kadrovska zasedba v občinski upravi, veliko pa tudi občinski svetniki, ki so delo občinske uprave kljub občasnemu negodovanju na sejah podprli. Na zadnjih treh sejah so potrdili ekonomske analize variantnih rešitev opremljanja aglomeracij za naselja v občini Šentrupert, na podlagi katerih bo občina pristopila k potrebnim izgradnjam čistilnih naprav v posameznih aglomeracijah, ki čistilnih naprav še nimajo.

Poleg tega so obravnavali Odlok za odmero komunalnega prispevka za obstoječo komunalno opremo na območju občine Šentrupert, Odlok o programu opremljanja stavbnih zemljišč za odmero komunalnega prispevka za območje Obrtno podjetniške cone Šentrupert, seznanili so se z investicijsko dokumentacijo za načrtovano rekonstrukcijo dotrajanih odsekov lokalnih cest v občini Šentrupert in potrdili identifikacijo investicijskega projekta in investicijski program.

Sprejeti Odlok o podelitvi koncesije za opravljanje javne službe v osnovni zdravstveni dejavnosti na področju zobozdravstva v občini Šentrupert je omogočil, da je občina razpisala koncesijo za opravljanje javne službe v osnovni zdravstveni dejavnosti na področju zobozdravstva v občini Šentrupert. Na razpis se je prijavila kandidatka, ki je izpolnjevala vse pogoje razpisa, in tako bo od 1. 1. 2022 zobozdravstveno dejavnost v občini Šentrupert opravljala Tijana Kulašević, dr. dent. med.

Občinski svet je v tem času obravnaval tudi Odlok o nadomestilu za uporabo stavbnega zemljišča v občini Šentrupert, ki bo nadomestil obstoječega in tako zadostil zahtevam zakonskih in podzakonskih aktov.

Občinski svetniki so potrdili Program oskrbe s pitno vodo iz javnih vodovodnih sistemov v upravljanju Komunale Trebnje d.o.o. na območju Občine Šentrupert v obdobju 2022-2025, ki je osnova za prepotrebno obnovo in gradnjo vodovodnih sistemov. Sprejeli so tudi Metodologijo za oceno vrednosti nepremičnin in odškodnin za odkupe nepremičnin in ustanovitve služnosti na nepremičninah za potrebe obstoječe ali načrtovane javne infrastrukture na območju občine Šentrupert, obravnavali Odlok o oceni tržne vrednosti popolnih lastninskih pravic na nepremičninah za potrebe zgrajene ali načrtovane javne infrastrukture na območju občine Šentrupert ter Odlok o pokopališkem redu v Občini Šentrupert. Obravnavali so tudi Odlok o izvajanju 24-urne dežurne službe in Odlok o predmetu in pogojih za podelitev koncesije za opravljanje obvezne občinske gospodarske javne službe 24-urne dežurne pogrebne službe v občini Šentrupert.

Občinska uprava je objavila tudi javno naznanilo o javni razgrnitvi in javni obravnavi dopolnjenega osnutka odloka o občinskem podrobnem prostorskem načrtu za severno obvozničo Šentrupert - jugovzhodni odsek. Seveda pa upamo, da bo v času, ko boste prebirali naše glasilo, sprejet tudi proračun Občine Šentrupert.

Na podlagi že sprejetega Odloka o podelitvi koncesije za opravljanje javne službe v osnovni zdravstveni de-

javnosti na področju splošne in družinske medicine v občini Šentrupert je Občina objavila javni razpis za podelitev koncesije. Na razpis se je prijavil en kandidat, zdravnik specialist družinske medicine, ki z visokimi referencami izpolnjuje tudi vse razpisne pogoje. Po postopkih, ki sledijo, naj bi ambulantna družinske medicine v Šentrupertu zaživela 1. marca 2022. O vseh podrobnostih boste seveda pravočasno obveščeni.

Delo občinske uprave je bilo torej zahtevno in polno novih izzivov, pa tudi preizkušenj. Občinski svetniki so se morali prebijati skozi številne strani, dostikrat zahtevnih gradiv, ki so bila podlaga za večino pozitivnih odločitev, ki so v prid občanov in občanov.

V razmerah, ki so narekovale letošnje delo občinske uprave, hkrati z zadovoljstvom ugotavljamo, da smo vsi zaposleni tudi odgovorno pristopili k ukrepi v boju proti koronavirusu in se tako učinkovito ubranili te nadvse nevarne bolezni.

»Stori, kar moreš, s tem, kar imaš, in tam, kjer si,« je znano geslo nekdanjega ameriškega predsednika Theodorja Roosevelta. Nekako tako smo se skušali ravnati tudi v občinski upravi občine Šentrupert. Za skupno dobro vseh občanov in občanov. Ni nam uspelo doseči vseh zastavljenih ciljev, nekaj pa. In dejstvo, da skupaj zmoremo postoriti veliko, nas nagovarja tudi za prihodnje leto, ki bo gotovo nekaj posebnega. Naj bo zdravo, srečno in uspešno za vse!

Anne Marie Valentar,
direktorica občinske uprave

foto: sentrupert.si

Občina Šentrupert ima novega koncesionarja za redno vzdrževanje občinskih javnih cest v občini Šentrupert

Občina Šentrupert je na portalu javnih naročil julija objavila javni razpis za podelitev koncesije za izvajanje gospodarske javne službe vzdrževanja občinskih javnih cest za tri leta. Na razpis so se prijavi trije ponudniki, najbolj ugodno ponudbo je oddalo lokalno podjetje. Po pridobitvi in pregledu vseh v razpisni dokumentaciji zahtevanih dokazil je bila 1. oktobra 2021 na portalu javnih naročil objavljena Odločitev o oddaji javnega naročila in podelitvi koncesije, po njeni

pravnomočnosti pa sklenjena koncesijska pogodba.

Koncesionar izvedbe gospodarske javne službe vzdrževanja občinskih cest v občini Šentrupert je od 15. oktobra 2021 podjetje GM Marjan Slapšak s.p., Prelesje 3, 8232 Šentrupert.

Koncesionar je dosegljiv na tel. št. 031 519 592. Na tej številki je organizirana tudi dežurna intervencijska služba za izredne dogodke in zimska služba.

Alja Rabzelj,
višja svetovalka za investicije

Rekonstrukcija LC 425332 Šentrupert–Zaloka od križišča z JP 927655 do peskokopa

Lokalna cesta Šentrupert–Zaloka je bila na odseku od odcepa za Rovnice do peskokopa zaradi povečanega prometa, slabega vzdrževanja v preteklih letih, neustrezno urejenega odvodnjavanja in dotrajanosti potrebna celovite obnove oziroma rekonstrukcije, zato je Občina Šentrupert pristopila k izbiri izvajalca za izvedbo tega projekta. Na javnem razpisu je najugodnejšo ponudbo oddalo podjetje KOP Brežice d.d., ki je skupaj s podizvajalcem GM Marjan Slapšak s. p. v avgustu 2021 začelo z izvedbo gradbenih del.

Najprej je bila odstranjena stara voziščna konstrukcija, nato pa se je začela ureditev odvodnjavanja in utrdi-

tev tamponske podlage. Na najbolj kritičnih odsekih so bile porezane tudi brežine, da bi izboljšali prometno varnost in vidljivost, ponekod so bili izvedeni manjši nasipi. V zaključku trase pred peskokopom je cesta razširjena, na potrebnih mestih so urejene mulde in odtočni jaški.

Investicija v končni vrednosti 215.245,29 EUR brez DDV je zaključena, sledijo geodetski postopki, s katerimi bomo s posameznimi lastniki dogovorili obseg odkupa zemljišč pod in ob cesti. Ker skoraj celotna trasa ceste poteka po gozdu, je bilo potrebno na izvedbo geodetskih postopkov počakati do odpada listja, primerne morajo biti tudi vremenske razmere

za obravnave na terenu. Da bi hitreje izvedli postopke in določili enotno tržno ceno odkupa zemljišč, smo v prvo obravnavo občinskemu svetu že podali Metodologijo za oceno tržne vrednosti popolnih lastninskih in služnostnih pravic na nepremičninah za zagotavljanje zemljišč za obstoječo in načrtovano javno infrastrukturo in na nepremičninah v lasti Občine Šentrupert, s pripadajočim odlokom. Dokumentacija mora še v drugo obravnavo. O izvedbi geodetskih postopkov na terenu bodo lastniki zemljišč predhodno pisno obveščeni.

Alja Rabzelj,
višja svetovalka za investicije

Odstranitev Kostelčeve hiše na trgu v Šentrupertu

Občina Šentrupert je junija z Ministrstva RS za kulturo prejela Kulturno-varstveno soglasje za raziskavo in odstranitev dediščine, s katerim je bila dovoljena odstranitev objekta Šentrupert na Dolenjskem – Hiša Šentrupert 33 (EŠD 30058) na trgu v Šentrupertu. Ministrstvo za kulturo je na podlagi mnenj strokovnjakov gradbene stroke zaključilo, da je Kostelčeva hiša tako močno konstrukcijsko poškodovana in dotrajana, v splošno slabem in razpadajočem gradbenem stanju, da je zaradi močne dotrajanosti materialov ogrožena njena stabilnost, po oceni pristojnega gradbenega inšpektorja gre celo za nevaren objekt, ki že ogroža ljudi. Po mnenju gradbenih strokovnjakov se objekta ni dalo več obnoviti z običajnimi gradbenimi metodami in stroški sanacije, zato je

ministrstvo za kulturo na podlagi 31. člena ZVKD-I izdalo navedeno kulturno-varstveno soglasje.

Občina Šentrupert je takoj po prejemu soglasja naročila izdelavo arhitekturnega posnetka in projektne dokumentacije oziroma rušitvenega načrta

za njeno odstranitev ter sledila postopkom, ki jih zahteva ministrstvo. Odstranitev objekta je bila izvedena konec oktobra in na mestu odstranjenega objekta urejena še asfaltna ploščad z drogom javne razsvetljave.

Alja Rabzelj,
višja svetovalka za investicije

Predstavitev osnutka projektne dokumentacije za načrtovano komunalno opremljanje aglomeracije Vesela Gora

Oktobra 2021 je bila v Barbovi graščini na Veseli Gori predstavitev osnutka projektne dokumentacije za komunalno opremljanje aglomeracije Vesela Gora, ki poleg izgradnje kanalizacijskega omrežja in čistilne naprave predvideva tudi sočasno rekonstrukcijo ceste z dograditvijo pločnika in javne razsvetljave. Na predstavitev so bili povabljeni vsi vaščani in lastniki zemljišč, na katere bi s predvidenimi ureditvami posegali, ter občinska svetnika. Namen

projekta, projektno dokumentacijo in predvidene ureditve sta predstavila župan Andrej Martin Kostelec in Robert Gazvoda, sodelavec izdelovalca projektne dokumentacije, podjetja SPINO II d.o.o.

Dogodek je bil namenjen tudi izmenjavi mnenj in predlogov med pripravljavcem projektne dokumentacije in ostalimi sodelujočimi z občani in ga ocenjujemo kot zelo konstruktivnega. Vsem se za to zahvaljujemo in na pod-

lagi večinoma pozitivnih odzivov nadaljujemo z aktivnostmi za pridobitev gradbenega dovoljenja za izgradnjo kanalizacije. Ker so predvidene ureditve na območju dveh arheoloških najdišč, je predhodno treba pridobiti tudi soglasje Ministrstva RS za kulturo za izvedbo predhodnih arheoloških raziskav.

Alja Rabzelj,
višja svetovalka za investicije

Aktivnosti na področju izboljšanja oskrbe z vodo v občini Šentrupert

Občina Šentrupert je pristopila tudi k aktivnostim za izboljšanje oskrbe občanov s pitno vodo. Na podlagi Hidrogeološkega poročila o možnostih zajema podzemne vode na območju občine Šentrupert, ki ga je pridobila septembra 2021, je intenzivno pris-

topila k iskanju lokacije za izgradnjo nove vrtine v okolici Kamnja. To lokacijo obravnavamo prednostno, da v najkrajšem možnem času zagotovimo ustrezno pitno vodo za vse občane, ki se oskrbujejo z vodo iz tega vodnega vira. Po pridobitvi primerne-

ga zemljišča bomo pristopili k pridobivanju soglasja za izvedbo raziskav in projektni dokumentaciji za izgradnjo nove vrtine.

Alja Rabzelj,
višja svetovalka za investicije

O šolstvu in kulturi v občini

V zadnjih mesecih se ponavljajo izjave ravnatelja Osnovne šole dr. Pavla Lunačka Šentrupert, s katerimi postavlja župana in občinsko upravo v slabo luč. V zadnji, ki je bila objavljena v lokalnih medijih in na spletnih omrežjih, opozarja, da naj bi občina s spremembo pogodbe o upravljanju šole onemogočila oddajanje šolskih prostorov zunanjim uporabnikom za kulturne prireditve.

Dejansko je ravnatelj 16. novembra 2021 podpisal aneks št. I k pogodbi o upravljanju šolskih prostorov, in sicer smo izločili iz pogodbe o upravljanju zgodovinski čebelnjak in objekt starega vrtca. Čebelnjak že več kot tri leta stoji v muzeju Dežela Kozolcev in je last Čebelarskega društva Šentrupert. Iz pogodbe o upravljanju pa

je bil izvzet še objekt starega vrtca, v katerem posluje krajevna knjižnica Pavla Golie Trebnje, ki bo v teh prostorih še naprej opravljala svojo dejavnost, le brez stroškov, ki jih zdaj nase prevzema občina. Tako se bodo stroški knjižnice zmanjšali, hkrati pa bo knjižnica pridobila dodatne površine za svojo dejavnost.

Po veljavni pogodbi o upravljanju občinskega premoženja osnovne šole lahko šola oddaja v najem prostore s soglasjem občine in to nemoteno teče s šolsko telovadnico, zunanjimi igrišči, šolsko dvorano ... Občina vedno poda soglasje, čeprav prihodki iz tega naslova ostanejo v šolski blagajni, občina pa nima nobene informacije, kako se porabijo.

Vsekakor menim, da je osnovna dejavnost osnovne šole izobraževanje in deloma tudi vzgoja otrok, seveda pa je priporočljivo, da uvaža otroke tudi v svet kulture. Otroci so v preteklosti pogosto sooblikovali prireditve v kraju, žal pa denimo niso smeli nastopiti na prireditvi ob obeležitvi 30. obletnice osamosvojitve Slovenije.

Občina namenja veliko sredstev iz proračuna za financiranje predšolskega in osnovnošolskega izobraževanja. V primerjavi s preteklimi leti celo vedno več, kot je razvidno iz priložene razpredelnice, ki povzema financiranje v zadnjih šestih letih. Omeniti moram, da se je velik delež sredstev v zadnjih treh letih namenil za najemnino vrtca Čebelica, saj se je konec leta 2017 prenehalo plačevati

FINANCIRANJE ŠOLSTVA V OBČINI ŠENTRUPERT

Konta	Naziv	Realizacija 2016	Realizacija 2017	Realizacija 2018	Realizacija 2019	Realizacija 2020	Realizacija 2021
19029001 - Predšolska vzgoja							
402603	Najemnina vrtca	143.325,36	264.628,73	81.754,12	229.448,90	304.914,10	220.170,55
411921	Razlika med ceno programov in plačili staršev	229.830,56	259.840,52	273.687,92	334.731,40	335.014,49	336.891,72
413300	Transferi za sredstva za plače in druge	13.024,41	9.942,80	10.426,26	13.088,95	9.555,46	7.500,00
413301	Transferi za sredstva za prispevke za delo	3.654,82	2.539,15	2.798,24	3.674,09	2.485,51	2.100,00
413302	Transferi za blago in storitve	5.710,69	3.967,41	4.372,26	5.740,79	3.887,61	3.250,00
413310	Transferi za premije kolektiva	456,86	317,39	349,76	459,26	306,69	300,00
19001	Dejavnost javnih vrtcev (razlika med ceno in plačilo staršev)	396.002,70	541.236,00	373.388,56	587.143,39	656.163,86	570.212,27
19002	Dejavnost javnih vrtcev izven občine	38.701,67	41.944,29	48.294,99	41.031,81	59.054,37	74.328,39
19003	Dodatni programi v vrtcih	1.529,82	1.520,95	1.418,67	1.036,22	74,62	912,50
19004	Investicije in investicijsko vzdrževanje vrtcev	2.000,00	3.310,47	3.678,84	0,00	0,00	2.098,36
Skupaj varstvo in vzgoja predšolskih otrok		438.234,19	588.011,71	426.781,06	629.211,42	715.292,85	647.551,52
19039001 - Osnovno šolstvo							
413003	Sredstva prenesena drugim občinam	0,00	1.246,94	1.744,15	2.143,21	3.804,41	2.000,00
413302	Transferi za blago in storitve	61.569,06	88.238,63	68.783,18	69.293,83	72.444,56	72.012,00
19007	Varovanje zgradb in prostorov - zavarovalne premije	61.569,06	89.485,57	70.527,33	71.437,04	76.248,97	74.012,00
402999	Drugi operativni odhodki	0,00	0,00	1.204,75	0,00	0,00	0,00
413302	Transferi za blago in storitve	3.677,13	3.742,01	3.995,19	2.855,52	1.612,75	140,06
19008	Dodatni programi v osnovni šoli	3.677,13	3.742,01	5.199,94	2.855,52	1.612,75	140,06
Skupaj osnovno šolstvo		65.246,19	93.227,58	75.727,27	74.292,56	77.861,72	74.152,06
19069001 - Pomoči v osnovnem šolstvu							
19009	Varstvo vozačev	3.812,00	3.521,00	3.577,00	3.185,00	2.667,00	2.519,00
19029	Regresiranje prevozov učencev iz kraja bivanja v šolo	96.043,08	107.094,66	98.577,48	80.002,47	82.391,02	80.929,66
19030	Subvencioniranje šolske prehrane	2.799,84	2.300,00	1.814,88	485,12	0,00	0,00
Skupaj pomoči v osnovnem šolstvu		102.654,92	112.915,66	103.969,36	83.672,59	85.058,02	83.448,66
19	Skupaj financiranje šolstva v Občini Šentrupert	606.135,30	794.154,95	606.477,69	787.176,57	878.212,59	805.152,24
		2.006.767,94			2.470.541,40		
463.773,46							

mesečne najemnine, ki smo jih morali odplačati za nazaj in hkrati poravnati redne obroke v letih 2019 in 2020. Za več kot 30 odstotkov se je povečalo tudi financiranje razlike med ceno vrtca in zneskom, ki ga plačujejo starši.

Tradicija kulturnih dejavnosti v šoli v Šentrupertu se je najverjetneje prekinila ali zmanjšala zaradi več razlogov, med katerimi bi omenil predvsem zadnji dve leti, ki ju je zaznamovala pandemija koronavirusa, zaradi katere so bile okrnjene vse družbene dejavnosti, ne samo kulturne, v določenih mesecih ni bilo

v šoli niti pouka. Drugi razlog pa je brez dvoma tudi zaprtje kulturnega doma. V njem se že precej let nabirata prah in vlaga, zato si želim, da nam prihodnje leto uspe obnova in dograditev objekta, da bomo dobili primeren prostor za različne kulturne prireditve, tudi v organizaciji naše osnovne šole. Tretji razlog za slabo kulturno aktivnost v Šentrupertu je pripisati ugašenemu Kulturnemu društvu Šentrupert, ki ne najde novih in zagnanih ljudi, ki bi to področje razvijali naprej. Poleg kulturnega društva pa so s svojimi dejavnosti prenehale tudi nekatere

druge skupine, denimo ženski pevski zbor, kar tudi zmanjšuje število organizatorjev prireditev.

Kulturne dejavnosti niso nikjer prepovedane, kvečjemu so posebej dobrodošle. Mogoče ta dejavnost v naši občini zdaj prestaja svojo jesen, vendar sem prepričan, da bi z novo energijo in idejami lahko ponovno zaživele in se razvijale. Za to potrebujemo prave ljudi, ki bi prevzeli iniciativo, in ciklus razvoja in kreativnosti se bo nadaljeval ali pa ponovno začel.

Andrej Martin KOSTELEČ

Občina opozarja na pomen zdravja

Tako kot v preteklih nekaj letih se je tudi letos naša občina pridružila ne le slovenskemu, temveč svetovnemu gibanju in 18. novembra osvetlila v vijoličasto barvo Občinsko upravo Občine Šentrupert. S tem želimo podpreti dejavnosti osveščanja, da bi čim več ljudi izvedelo za raka trebušne slinavke, predvsem pa se poučilo o njegovih simptomih. S tem bomo tudi mi po svojih močeh prispevali k zgodnejšemu odkrivanju te bolezni, ki še vedno terja previsok davek.

Ob svetovnem dnevu boja proti aidsu – 1. decembru – pa sta bila Občinska uprava Občine Šentrupert in vhod v Deželo kozolcev obarvana rdeče.

Več na: <https://www.nijz.si/sl/svetovni-dan-aidsa-ustavimo-neenakosti-ustavimo-aids>

<https://www.zdravstveniportal.si/zdravje/bolezni/243/rak-trebusne-slinavke>

Primož Primec, občinska uprava

Prehrambeni paketi za najbolj ogrožene

Občina Šentrupert je lani začela samostojno pripravljati prehrambne pakete za najbolj ogrožene občane, ki smo jih trikrat razdelili tudi letos. Zadnji, decembrski, so bili tudi malo praznično obarvani in bogatejši.

Za pomoč pri pakiranju in distribuciji paketov se zahvaljujemo prostovoljcem Silvi in Pavlu Rugelj, Anici Bačar, Majdi Medved, Mileni Jaklič, Rozi in Joži Podlogar, Andreji Cesar, Jožetu Bartlju, Damjanu Renku in Vesni Hrovat.

Primož Primec, občinska uprava

S SRCEM NA POTI – brezplačni prevozi za starostnike

Kaj je PROSTOFER?

Prostofer je skovanka iz besed 'prostovoljni' in 'šofer'. Prostofer je projekt zavoda Zlata mreža.

Komu je namenjen?

Prostofer je namenjen starejšim, ki ne vozijo sami, nimajo sorodnikov in imajo nizke mesečne dohodke, pa tudi slabše povezave z javnimi prevoznimi sredstvi. Prostofer jim omogoča lažjo dostopnost do zdravniške oskrbe, brezplačne prevoze do javnih ustanov, trgovinskih centrov ipd.

Kako deluje?

Uporabnik, ki potrebuje prevoz, pokliče na **brezplačno številko 080 10 10**. V komunikacijskem centru nato zabeležijo njegove podatke in lokacijo prevoza. Po najavi prevoza klicni center obvesti prostovoljnega voznika o prevozu in to sporoči uporabniku, za katerega se opravi prevoz. Vozilo zagotavlja občina, prav tako je poskrbljeno za zavarovanje tako voznika kot sopotnikov. Klicni center je na voljo za rezervacije prevozov vsak delovnik med 8. in 18. uro, rezervacija prevoza pa je treba najaviti vsaj tri dni prej. Vozniki prostovoljci prevoze opravljajo od ponedeljka do petka med 8. in 16. uro, izjemoma pa se lahko dnevi in ure tudi prilagodijo.

Kdo je lahko PROSTOFER?

Prostovoljni šofer je lahko vsak, ki ima veljavno vozniško dovoljenje in je v svojem prostem času pripravljen pomagati tistim, ki prevoze potrebujejo. Vendar pa so prostoferji v resnici veliko več kot zgolj prostovoljni vozniki – svojim sopotnikom nesebično pomagajo tudi, ko ti izstopijo iz avta ... To so ljudje z velikim srcem, ki jemljejo svojo humanost za samoumevno in častno dejanje.

Kandidati za voznike v Občini Šentrupert lahko svoj interes sporočijo na e-naslov:
dani.grandovec@sentrupert.si
ali na telefon: 07 34 34 607.

ZAKAJ POSTATI PROSTOFER?

Prostoferstvo je oblika prostovoljstva, ki vam ob nudenju pomoči in podpore tistim, ki so je najbolj potrebni, prinaša tudi veliko osebno zadovoljstvo in ustvarja nepozabne trenutke v času, ki bi ga sicer porabili za manj pomembne stvari in opravila. Prostoferstvo vam tako omogoča:

- priložnost za spoznavanje novih ljudi in sklepanje novih prijateljstev,
- kakovostno preživljanje prostega časa,

- ohranjanje in nadgrajevanje voznških veščin ter spoznavanje e-mobilnosti,
- razvijanje lastne osebnosti in pridobivanje novih vrednot.

Vabimo vas, da se pridružite naši veliki prostoferški družini – prijave lahko pošljete na info@zlata-mreza.si ali na dani.grandovec@sentrupert.si

Zaradi vas bo še več nasmehov na obrazih pomoči potrebnih in svet lepši!

PRIDRUŽITE SE NAM IN POSTANITE PROSTOFER!

Pogovor z doc. dr. Almo Zavodnik Lamovšek: »Zavedati se moramo pomena in odgovornosti do prostora ...«

Doc. dr. Alma Zavodnik Lamovšek je univerzitetna diplomirana inženirka arhitekture, ki je že desetletja pomembno vpeta v slovensko prostorsko načrtovanje, kjer je avtorica številnih strokovnih člankov in publikacij. Rezultati njenega dela so ji prinesli vrsto priznanj, med njimi tudi ugledno mednarodno nagrado Maks Fabiani za leti 2015 in 2019.

Doc. dr. Alma Zavodnik Lamovšek že dolgo sodeluje s Katedro za prostorsko planiranje na Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani, od leta 1997 pa je tam redno zaposlena in predava vsebine s področja načrtovanja rabe površin, prostorskega planiranja ter razvoja in načrtovanja v prostoru. Kot prodekanja za študentske zadeve je veljala za eno tistih, ki znajo svetovati in odgovoriti na vprašanja vedno, ko je to potrebno. Z letošnjim šolskim letom je ponovno postala prodekanja, tokrat za gospodarske dejavnosti. Na strokovnem področju pa je januarja 2021 prevzela tudi vodenje Društva urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije (DUPPS) in si kot njegova predsednica prizadeva za odprt strokovni dialog na področju urejanja prostora in prostorskega načrtovanja. Kljub veliki poklicni obremenjenosti in razpetosti med pedagoškim in raziskovalnim delom v Ljubljani ter svojo družino in domom v Kostanjevci nad Šentrupertom, si vzame čas tudi za delo v Odboru za okolje in prostor ter gospodarske javne službe občine Šentrupert.

V enem od vaših intervjujev (Študentski most, 2017) ste v odgovoru na vprašanje, na kateri dosežek v življenju ste najbolj ponosni, na prvo mesto postavili družino. Tudi svojo doktorsko nalogo leta 2007 ste posveti-

li svoji družini in prav je, da tudi ta pogovor začneva pri družini in domu v Kostanjevici, v gričevnatem severnem obrobju občine Šentrupert.

Kot popolnoma mestni otrok si v mladosti nisem predstavljala da bom večino svojega življenja preživela na podeželju. A odločitev, da si z možem ustvariva družino, in skrb za dokaj veliko kmetijo, ki je nisva želela prepustiti propadanju in zaraščanju, je prinesla logično odločitev, da svoje gnezdo spleteva v Kostanjevici. Danes, po skoraj 20 letih, smo še vedno tu. Štiričlanska družina z dvema skoraj že odraslima dekletoma.

Kako je vaša poklicna pot od arhitekture prešla na področje prostorskega planiranja, kjer sedaj uspešno delujete kot pedagoginja in kot raziskovalka?

Odločitev je bila povsem zavestna, saj smo na takratnem študiju arhitekture imeli možnost izbire smeri v četrtem letniku. Ena od teh smeri je bila tudi prostorsko načrtovanje. Področje me je pritegnilo že v tretjem letniku, ko sem imela možnost sodelovati pri strokovni nalogi s področja urejanja podeželskega prostora. Pav tako sem področje urbanizma in prostorskega načrtovanja spoznavala v okviru rednih študijskih obveznosti. Po zaključku študija arhitekture pa sem svoje izobraževanje nadaljevala na Interdisciplinarnem podiplomskem študiju prostorskega in urbanističnega

planiranja, najprej z znanstvenim magistriranjem leta 1997, nato še z doktoratom, ki ste ga omenili že v uvodu. Kar dolgo obdobje med zaključkom enega in drugega pa je zapolnila odločitev, da si ustvarim družino, in rojstvo dveh hčera ...

S Šentrupertom vas verjetno ne povezuje le vsakodnevna vožnja na delo v Ljubljani in nazaj domov v Kostanjevico. Prav gotovo o Šentrupertu kdaj razmišljate tudi z vidika prostorskega planiranja. Nenazadnje vas v to vodi tudi vaše sodelovanje v občinskem odboru za okolje in prostor ter komunalne javne službe.

Vsekakor. Vožnje so del mojega vsakdana. K sreči pa je delovnik na fakulteti zelo razgiban in dopušča tudi veliko fleksibilnosti. Tako se lažje izognem gneči na cesti in včasih porabim celo manj časa kot nekdo, ki se v službo pripelje iz drugega konca Ljubljane na Vič, kjer stoji naša fakulteta. Dejansko opravljam poklic, ki ga nikoli ne morem »pustiti v službi« in ga vedno in povsod nosim s seboj. In kot ugotavljate, seveda, tudi o Šentrupertu razmišljam z vidika stroke.

Že čisto na začetku, ko sem se šele priselila v Šentrupert (in je sedanje območje občine Šentrupert spadalo pod Občino Trebnje, hkrati pa je bilo vedno še razdeljeno med upravni enoti Litija in Trebnje), sem ponudila svojo strokovno pomoč. Tako smo že v letu 2004 izvedli študentsko planer-

sko delavnico¹, v okviru katere smo obravnavali aktualne probleme obvoznice, prometne ureditve, možnost širitve naselja, oblikovanje trga ..., s katerimi se Šentrupert večinoma so- oča še danes.

V letu 2016 smo v okviru študentskih projektov Po kreativni poti do praktičnih znanj, ki so finančno podprti s strani javnega sklada RS za razvoj kadrov in štipendije, izvedli še predlog kolesarske in sprehajalne poti v občini Šentrupert, ki bi povezovala Deželo kozolcev s Simončičevim topolarjem, ki se kot spomenik državnega pomena varuje in-situ (na lokaciji)².

V vsem tem času pa smo s študenti, ki prihajajo iz Šentruperta in njegove bližnje okolice, izdelali kar nekaj seminarских in diplomskih nalog, saj se mi zdi pomembno, da se tudi študenti zavedajo svojih korenin. Prav delo z mladimi je eno od mojih gonil, zato smo v sodelovanju z Inštitutom za politike prostora ter ekipo prostovoljcev v letu 2014 izvedli dva tehniška dneva na temo urejanja in razvoja prostora Občine Šentrupert za vse razrede v osnovni šoli dr. Pavla Lunačka Šentrupert. Menim namreč, da se morajo mladi zavedati pomena in odgovornosti, ki jo ima tudi vsak posameznik do prostora. Hkrati pa morajo biti ponosni na svoj kraj in občino.

Zagotovo je sodelovanje v občinskem odboru za okolje in prostor ter komunalne javne službe povezano s področjem mojega dela. Odbor vidim kot pomembno posvetovalno telo, na katerem lahko razpravljamo o vseh vprašanih urejanja prostora in prostorskega razvoja občine nasploh. Iz tega naslova sodelujemo tudi strokovnjaki iz posameznih področij, saj lahko prispevamo k odločitvam s strokovno utemeljenimi predlogi. Vendar ob stalnem hitenju in reševanju sprotnih problemov, predvsem na področju komunalnega urejanja, pogrešam več vsebinske razprave o prostorskem razvoju občine.

Naloga prostorskega planiranja je spretno in uravnoteženo usklajevanje različnih interesov, da se ustvari za življenje optimalno okolje. Kako spretno in uravnoteženo je bilo po vaših opažanjih to usklajevanje v Šentrupertu v preteklosti? Zdi se, kot da je Šentrupert imel kar ne-

kaj prostorsko planerskih stisk, preprek in stranpoti.

Odgovor na to vprašanje ni tako preprost. Treba je namreč vedeti, da je bilo območje sedanje Občine Šentrupert v preteklosti razdeljeno med tri občine: Trebnje, Litijo in Sevnico. Takšna teritorialna delitev je pomenila tudi delitev sedanjega območja občine na tri prostorske načrte omenjenih občin, torej tudi različne prostorsko ureditvene pogoje za graditev in izvajanje drugih posegov v prostor. Poleg tega pa za kraje, ki so spadali pod Občino Litijo, teh prostorsko ureditvenih pogojev sploh ni bilo in je še kar nekaj časa trajalo, da se je stanje uredilo. Dejansko šele po letu 2004, ko so bili ti kraji že nekaj let pod Občino Trebnje. Konkretno je umanjkanje prostorsko ureditvenih pogojev pomenilo, da gradnja v tem času tu sploh ni bila možna.

Šele z letom 2006 je tudi prostorsko planiranje postalo ena od nalog samostojne občine Šentrupert. Takratna občinska uprava se je naloge lotila zelo smelo in ambiciozno. Med najboljšimi projekti se mi je zdela priprava Vizije in strategije razvoja Občine Šentrupert (2010)³, ki je v začetku potekala na zelo vključujoč in sodelujoč način. Pripravljen je bil celo nabor kazalnikov za spremljanje njenega izvajanja, kar je sicer nujni sestavni del tovrstnih dokumentov. Postavlja pa se vprašanje, kje se je »vizija« občine izgubila? Morda bi jo bilo treba ponovno potegniti iz arhivov, jo prevetriti in se lotiti njenega uresničevanja.

Tudi trenutna poseganja v prostor Šentruperta se marsikomu zdijo nerazumljiva. Ob gradnji obvoznih cest, ki se predvsem v južnem delu preveč približujejo naselju, se hkrati ustvarja tudi več prostora ob cerkvi na trgu, za katerega pa vsi upamo, da ne bo le povečano parkirišče.

Kaj se dogaja s trenutnimi projekti, vezanimi na prostorske ureditve v občini, težko sodim, saj z njimi nisem podrobno seznanjena. Vsekakor pa je bilo v preteklosti narejenih kar nekaj strokovnih podlag (ne le s študenti in pedagogi različnih fakultet, temveč tudi kot naloge, ki jih je naročila občina), ki so se ukvarjale s temi vprašanji. Predvsem me skrbi ureditev trga. V letu 2018 je bil sicer zaključen javni natečaj⁴, ki pa je v zmagovalni rešit-

vi stavbo na trgu ohranjal. Hiša je sedaj porušena ...

Treba pa je vedeti, da ureditev trga ne bo odvisna le od načrtov in finančnih sredstev, temveč tudi od spreminjanja navad ljudi. Zavedati bi se morali, da gre za osrednji prostor v občini, ki bi moral pomeniti mesto za druženje in povezovanje, ne le parkiranje naših jeklenih konjičkov. Tudi naši študenti so v njem prepoznali velik potencial in v eni od variant predlagali rušitev hiše na trgu ter njegovo programsko obogatitev.

Vprašanje obvoznice se mi prav tako zdi strateškega in dolgoročnega pomena za Šentrupert. Predvsem pa se je treba zavedati, da bo, ko bo enkrat zgrajena, v prostoru ostala zelo dolgo. Načrtovanje mora biti zato zelo preudarno, ob upoštevanju vseh vidikov umeščanja posegov v prostor. Pri tem pogrešam predvsem širšo javno razpravo z vsemi deležniki in prebivalstvom, kar bi po mojem mnenju zagotovo prineslo dober rezultat.

V odlični reviji »Igra ustvarjalnosti – teorija in praksa urejanja prostora«, katere soustanoviteljica ste tudi vi, lahko v članku o odprtih javnih prostorih manjših središčnih naselij (M. Crnič, 2014) preberemo: »Da neko naselje živi, mora imeti program, s katerim oskrbuje svoje prebivalstvo«. Ali ima po vašem mnenju tudi Šentrupert tako programsko težavo? Ali mogoče tudi zaradi tega šentrupertskega trga ne živi?

Deloma sem na to vprašanje odgovorila že prej. Vsekakor bi bilo dobro imeti izdelano programsko zasnovo v sklopu celovite ureditve trškega jedra Šentruperta. Bistvena se mi zdi tudi povezava trga z Deželo kozolcev. A vprašanje umeščanja novih programov ni samo pripravljen projekt, temveč tudi reševanje lastninskih vprašanj, pridobivanje zemljišč in drugih nepremičnin ter nenazadnje tudi iskanje ustreznih ponudnikov, ki bodo program tudi udeležili.

Vaše vprašanje pa se pravzaprav nanaša na oskrbo prebivalstva. Za oskrbo s storitvami splošnega pomena (občinska uprava, šola, zdravstvena oskrba, komunalno opremljanje itd.) je že z zakonodajo zadolžena občina, medtem, ko so druge storitve bolj prepuščene ponudbi in povpraševanju na trgu. V Šentrupertu zagotovo čutimo odsotnost zdravstvene oskrbe na ►

primarni ravni. Tu je treba pohvaliti sedanjo občinsko upravo, ki se ta problem trudi rešiti. Bolj problematično pa se mi zdi krčenje poštnih in bančnih storitev, saj se s tem dostopnost do teh storitev, predvsem za ranljivejše skupine prebivalstva, bistveno zmanjšuje. Vendar je to problem, s katerim se danes sooča veliko število podeželskih občin po celi Sloveniji in na katerega stroka že dlje časa opozarja.

Nedvomno je Šentrupert s svojimi posebnimi naravnimi danostmi in izjemnim zgodovinskim izhodiščem svojevrsten izziv tudi pri prostorskemu planiranju. Kakšno bi bilo vaše sporočilo vsem načrtovalcem razvoja tako občutljivega prostora? Kakšno je vaše sporočilo oz. priporočilo dolgoročnemu prostorskemu razvoju občin, kot je Šentrupert?

Vsi kraji, ne le Šentrupert, so v šentruperski občini edinstveni, s posebnimi naravnimi in ustvarjenimi danostmi, zato njihovo načrtovanje zahteva posebno pozornost. Izkušnje, ki sem si jih pridobila skozi leta, me vedno bolj utrjujejo v prepričanju, da si vsako naselje zasluži individualno obravnavano, ki mora, kljub vedno boljši tehnologiji in vse bolj popolnim digitalnim prostorskim podatkom, vključevati tudi terensko delo. Šele na ta način lahko kraj zares spoznamo in »začutimo«, kar nam pomaga pri načrtovanju njegovega nadaljnjega razvoja. Prav ta odnos in skrb pri načrtovanju skušam prenesti tudi na mlajše generacije. A zavedanje o pomenu vsakega kraja v občini mora obstajati v zavesti vseh nas, še posebej pa v zavesti odločevalcev, ki imajo sredstva in moč, da s skrbnostjo dobrega gospodarja poskrbijo za uravnotežen in dolgoročno vzdržen razvoj celotnega prostora občine.

Pogovarjal se je Jože Uhan
joze.uhan@telemach.net

Opombe

1. https://lissuu.com/lfa_urbanizem/docs/lfa_urbanizem_delavnice_2012/248
2. <https://repositorij.uni-lj.si/Dokument.php?id=97914&lang=slv>
3. <https://www.sentrupert.si/files/other/news/209/230470Vizija%20in%20strategija%20Obcine%20%C5%A0entrupert.pdf>
4. <https://sentrupert.si/objava/153330>

Dan odprtih vrat za starejše v občini Šentrupert

Občina Šentrupert je z NIJZ organizirala dan odprtih vrat za starejše, in sicer v petek, 8. oktobra 2021, dopoldne v Deželi kozolcev. Šlo je za enega izmed ukrepov za izboljšanje stanja na področju promocije duševnega zdravja in preventive pri starejših.

Namen dogodka je bil, da starejše občane in njihove svojce informiramo o vseh aktivnostih in programih lokalnih deležnikov, ki se pri svojem delu dnevno ukvarjajo s problemi in izzivi starejših občanov, jim nudijo pomoč, različne storitve, osmišljajo prosti čas, skrbijo za medgeneracijsko vez in posledično zmanjšujejo osamljenost in preprečujejo njihovo izključenost iz družbe.

Dogajanje smo postavili v Deželo kozolcev. Na stojnicah, ki smo jih postavili pod štiri kozolce in označili z napisi udeležencev, so izvajalci nudili informacije o storitvah in propagandna gradiva ter predstavili svoje programe in dejavnosti.

Šola zdravja je prikazala gibalne vaje za starejše pod imenom telovadba »1000 gibov«, in sicer od 7.30 do 8.00, kot tudi drugače poteka vsakodnevno.

NIJZ, Nacionalni inštitut za javno zdravje, je promoviral preventivne programe v luči skrbi za lastno dobro počutje in ohranjanja zdravja.

Center za krepitev zdravja Trebnje, Zdravstveni dom Trebnje je izvajal:

- **TESTIRANJE** telesne pripravljenosti starejših oseb, kjer so udeleženci pridobili poglobljeno oceno svoje telesne pripravljenosti. Na podlagi ocene so občanom svetovali o ustrezni telesni dejavnosti za krepitev zdravja.
- **MERITVE KRVNEGA TLAKA IN SLADKORJA**, na podlagi katerih je medicinsko osebje svetovalo ude-

ležencem o ustreznem življenjskem slogu.

- **DELAVNICO** »Kaj lahko naredim, ko imam težave z nespečnostjo« pod vodstvom dr. Sabine Prah, univ. dipl. psih., na kateri so udeleženci spoznali praktične napotke za zdravje higiene spanja in strategije, ki so jim lahko v pomoč, da si zagotovijo čim bolj optimalne pogoje za krepčilni spanec. Preizkusili so tudi nekatere tehnike sproščanja.

Center za socialno delo Dolenjske in Bele krajine, Enota Trebnje, je predstavil uveljavljanje pravic iz javnih sredstev.

Dom starejših občanov Trebnje je udeležencem nudil vse informacije o storitvi pomoč družini na domu in dnevnem centru, ki je trenutno v zaključni fazi izgradnje v prizidku doma.

Univerza za tretje življenjsko obdobje (UTŽO pri CIK Trebnje), ustvarjali krožek Šentrupert se je predstavil s svojimi programi in izdelki ročnih del.

Knjižnica Pavla Golie Trebnje je predstavila storitve, prilagojene starejšim: vsako polno uro branje in poslušanje, branje na e-bralniku in na telefonu, nečlani so se lahko vpisali, v okviru dnevne promocije pa je bil brezplačen vpis za starejše od 55 let.

Društvo upokojencev Šentrupert je sodelovalo s predstavitev igranja PETANKE – ene najbolj razširjenih iger na svetu, zapel je tudi mešani pevski zbor pod vodstvom zborovodkinje Duške Lah Peček.

Prostofer: Občina Šentrupert se bo z letom 2022 vključila v ta trajnostni vseslovenski prostovoljski projekt za mobilnost starejših. Obiskovalci so se spoznali z možnostjo brezplačnih prevozov za starostnike, ki bo po novem na voljo, prav tako so izvedeli, kako lahko vsakdo postane Prostofer, kar je predpogoj, da bo projekt sploh zaživel.

Zavod Dežela kozolcev se je predstavil z dejavnostjo ter nam pomagal s pripravo prireditvenega prostora; na stojnici pa so za obiskovalce pripravili tudi čaj in jabolka ter namenska uporabna darilca (odsevniki, žogice za krepitev mišic rok).

Dogodek smo nekaj dni prej najavili z letaki po vseh gospodinjstvih v občini in na spletni strani občine, o njem so poročali tudi lokalni mediji. Ocenjujemo, da se je število obiskovalcev na dogodku gibalo med 80 in 100, če bi bilo vreme prijaznejše, pa bi jih zagotovo bilo še več.

Vsekakor smo snovalci programa lahko zadovoljni, saj je dogodek uspel tako, kot smo ga načrtovali. Pozdravljamo idejo o skupnem sodelovanju in se še enkrat zahvaljujemo vsem sodelujočim, saj se je izkazalo, da so ljud-

je z navdušenjem zapustili dogajanje v Deželi kozolcev, kjer so dobili praktično vse informacije o storitvah in različnih oblikah pomoči za starejše v občini.

K pozitivnemu vzdušju je prispeval tudi sam ambient Dežele kozolcev, naša srca pa so dodatno ogreli pevci Društva upokojencev Šentrupert z ljudsko pesmijo.

koordinatorica projekta
Danica Grandovec,
višja svetovalka za družbene dejavnosti

Šola zdravja v občini Šentrupert

foto: Franc Pepelnak PEP

*Šola zdravja, šola zdravja,
v Šentrupert je prispela.
z nami zaživela.
Vsak dan bomo spet vsi skupaj
vaje ponovili
in za zdravje tvoje, moje,
veliko naredili.*

Uvodna predstavitev je bila 23. septembra 2020 v Deželi kozolcev. Zbralo se nas je 12, malo iz radovednosti, malo pa zaradi želje po razgibavanju in druženju. Z veseljem smo prihajali vsak delavni dan v tednu, dokler nas ni ustavil koronavirus. Vadba je trajala od 7.30 do 8.00 zjutraj. Ker nismo imeli svojih vaditeljev, sta nas v začetku vodili vaditeljici iz Bele cerkve, kasneje pa vaditeljice z Mirne. Vsem se iskreno zahvaljujemo.

Ko smo pozno spomladi 2021 spet za-

čeli z vadbo, so se za voditeljice javile tri naše mlajše članice. Opravile so seminar in zdaj nas uspešno vodijo od vaje do vaje. Zelo smo zadovoljni z njihovim delom, saj so prijazne, natančne, vedno nasmejane in polne pozitivne energije.

K vadbi nas prihaja redno od osem do deset članov. Po nekaj mesecih vadbe se nam je izboljšalo ravnotežje, nekoliko so se utrdili sklepi in mišice, ublažile ali celo minile so bolečine v hrbtu, z rednimi dihalnimi vajami pa se nam je izboljšala kapaciteta pljuč.

S petjem naše koračnice (po melodiji pesmi Naša četica koraka), za katero besedilo je napisala Greta Šiško, smo si dobro prezračili glasilke in naši glasovi so se nekoliko izboljšali.

*Če želiš, se nam pridruži,
vsi bomo veseli.*

*Dobre volje in sproščeni
bomo še zapeli.*

Roža Repinc

Šentruperski začarani lonec

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti (JSKD), Območna izpostava Trebnje se že več kot desetletje v svojem prostoru zavzema za razvijanje pripovedništva ter ohranjanje in raziskovanje ljudskega izročila. Tako vsako leto v Temeniški in Mirnski dolini gostijo udeležence iz vseh koncev Slovenije, ki svoje znanje bogatijo in izpopolnjujejo na tem področju. Na že 14. tovrstnem srečanju so udeleženci z mentorico Ireno Cerar raziskovali ljudske pravljice, ki se navezujejo na lokalno kulinarčno dediščino. Dvodnevno srečanje v Dragi pri Šentrupertu so

poimenovali Začarani lonec.

Na delavnici so v začetku oktobra udeležence spoznavale ljudske pripovedke in pravljice iz območja Šentruperske doline, ki jih je Vera Smole zbrala v 52. knjigi zbirke Glasovi: Naruobe prav: folklorne in spominske pripovedi iz šentruperske fаре na Dolenjskem. Udeležence so izbrale pravljico, s katero so se poglobljeno družile na delavnici, hkrati pa so iskale tudi širši potencial, ki jih imajo "kulinarčno obarvane" pravljice za pravo pripovedovalskih dogodkov za otroke ali odrasle, je dejala mento-

rica Irena Cerar, avtorica pravljicnih vodnikov, pripovedovalka, urednica in planinska vodnica.

Delavnico so popestrili člani Etno družabnega društva Draga pri Šentrupertu, ki so v svoji društveni hiši tudi gostili pripovedovalke. Predstavili so dejavnosti društva in v krušni peči spekli čisto pravo "pravljico" kašo. Udeležence, ki so prišle iz različnih koncev Slovenije, so delavnico zapustile s prijetnimi vtisi in obogatene z novimi pripovedovalskimi veščinami.

Joži Sinur, JSKD OI Trebnje

Praznično vzdušje si lahko pričarate tudi s knjigami in udeležbo na naših dogodkih

December je čaroben mesec, v katerem si nadejamo čudovitih novih knjig in doživetij, ki nam jih bo prineslo novo leto.

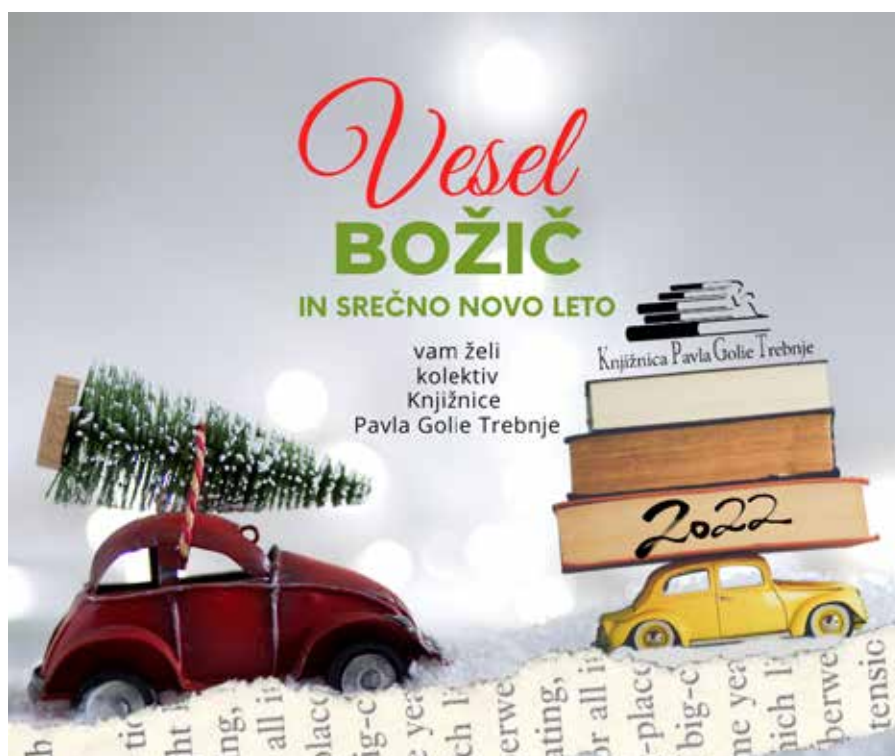
Letošnji december smo začeli pravljično in knjižno, s predstavo Jelenčkov cirkus in otvoritvijo knjigobežnice v Deželi kozolcev. Otvorila sta jo župan Občine Šentrupert Andrej Martin Kostelec in direktorica Knjižnice Pavla Golie Trebnje Andreja Pleničar, saj je občina sofinancirala postavitve knjigobežnice.

Knjigobežnice so hiške najrazličnejših oblik, v katerih lahko pustite knjigo. Vabimo vas k redni uporabi in zamenjavi knjig v knjigobežnici, da bo služila svojemu namenu.

Dolgi zimski večeri kar kličejo po preživljanju časa v družbi dobre knjige. Preživljajte jih skupaj z nami in

nas ob ponedeljkih in sredah obiščite v knjižnici.

Patricija Tratar,
Krajevna knjižnica Šentrupert

Slovenija kvačka – tudi v Šentrupertu

Grb je velik 115 x 138 cm in je bil zaključen v mesecu dni, čeprav nisem kvačkala vsak dan. Je med bolj zahtevnimi grbi, saj je bilo veliko menjav barv, na koncu pa sem morala še poskriti vse nitke na drugi strani in narediti obrobo.

Grb bo predan zavodu Ustvarjalno srce, kjer ga bodo fotografirali,

Projekt Slovenija kvačka se zaključuje. V njem sodelujem kot prostovoljka. Izdelala sem grb občine Šentrupert in zanj porabila približno 125 ur dela in nekaj več kot 1200 g volne.

da postane del zbirke za Guinnessovo knjigo rekordov, če pa bo dovolj finančnih sredstev, bo narejena še virtualna razstava.

Spomladi naj bi bili grbi na razstavi po regijah. Naša Jugovzhodna regija bo imela razstavo v Rokodelskem centru Ribnica, vendar točnega dne otvoritve še ne poznamo. A vas že sedaj vabim na razstavo, saj so naši grbi izredno lepi, nastale so izjemne umetnine in mojstrovine.

V projekt so bile vabljene vse občine (in številni posamezniki), da nas podprejo tudi z donacijami, a je bil odziv zelo slab. Moja želja je, da bi naš župan podprl projekt in s tem pokazal spoštovanje do ročnih del, saj tudi ro-

kodelci doprinesemo velik del k prepoznavnosti občine.

Jelka Gorenc

Zaključena obnova Lukatovega toplarja

3. december je v Sloveniji Ta veseli dan kulture. V Deželi kozolcev smo kot vedno ob tej priložnosti povabili na brezplačen ogled. Še pred tem pa je bil za nas zelo vesel dan 1. december, ko smo namenu predali obnovljen Lukatov toplar, kozolec iz leta 1795, ki ga je lani močno poškodovalo neurje.

čuna, namenjenega za kulturo, in za izbor kulturnih projektov iz programa sanacije najbolj ogroženih in najpomembnejših kulturnih spomenikov, ki jih bo v letih 2021 in 2022 sofinancirala Republika Slovenija iz proračuna, namenjenega izvajanju Zakona o zagotavljanju sredstev za določene nujne programe Republike Slovenije v kulturi. Na razpisu smo bili uspešni s projektom Rekonstrukcija Lukatovega toplarja.

Ministrstvo za kulturo je prispevalo 13.235,01 EUR v letu 2021, kar je polovica upravičenih stroškov obnove. Razliko v višini 15.304,98 EUR pa je zagotovila Občina Šentrupert.

Občina Šentrupert se je prijavila na javni razpis ministrstva za kulturo za izbor kulturnih projektov na podro-

čju nepremične kulturne dediščine, ki jih bo v letih 2021-2022 sofinancirala Republika Slovenija iz dela prora-

Z investicijo smo rekonstruirali v neurju porušeni rep - podaljšek s tremi okni pri Lukatovem topjarju. Izdelava stebrov je bila ročna z uporabo tradicionalnih tesarskih orodij. Na novo so izdelane late iz smreke, in sicer 17 lat na okno. Prav tako smo obnovili oz. zamenjali slamnato streho na topjarju in repu kozolca. Debelina ržene slamnate strehe je 25 cm, škropa je privezana na vsako preklo z nerjavečo žico, na čelnih straneh pa je kritina zaključena z vetrno obrobo iz slamnate kite in s srobotom.

Pri investiciji so sodelovali Damjan Rogan, Gregor Škoda in Matevž Ramoš, za kar se jim iskreno zahvaljujem! Iskrena hvala tudi županu Andreju Martinu Kostelcu za podporo pri projektu.

Hvala lepa tudi pevskeemu zboru Društva vinogradnikov Šentrupert oz. kvartetu Modra frankinja za popestritev otvoritve in Damjanu Renku, ki je uredil prostor okoli kozolca.

Hvala župniku Jakobu Trčku za blagoslov kozolca in obnovljenega Steklasovega križa, ki ga je avgusta resta-

viriral Stanko Okorn in je postavljen v našem muzeju.

Primož Primec,
v. d. direktorja Zavoda Dežela kozolcev

foto: P. Primec

Otroške ustvarjalne delavnice v Deželi kozolcev

V Deželi kozolcev Šentrupert so začeli sklop ustvarjalnih delavnic, na katerih bodo otroci vsako prvo soboto v mesecu z različnimi mentorji spoznavali številne ustvarjalne tehnike.

Prva delavnica je bila namenjena noči čarovnic. Na njej smo izrezovali buče, izdelovali lanterne in slikali na obraz. Pri izdelavi lantern je pomagal Kristijan Troha, na obraz pa je slikala Špela Kodrič.

Ustvarjali so jesenske slike

Novembrsko delavnico so poimenovali Ustvarimo gozd, saj so mladi ustvarjalci z odtiskanjem na risalne liste in slikarska platna pričarali čisto prave jesenske podobe. Pomagali so si z različnimi barvami in jesenskim listjem ter tako ustvarili svoj jesenski gozd, ki bo krasil njihov dom. Mentorica je bila Nina Kolar.

Čarobne praznične voščilnice

Decembrska delavnica je bila praznična, saj so mladi ustvarjalci pod budnim

očesom mentorice Nataše Zaletelj izdelovali praznične voščilnice in okraske, ki bodo pričarali čisto pravo decembrsko vzdušje. Izdelovali so jih s pomočjo različnih tehnik in materialov, jih okrasili in tako ustvarili čarobne izdelke.

Delavnici, ki sta potekali novembra in decembra ob spoštovanju aktualnih ukrepov za zavezitev okužb, je pripravila Dežela kozolcev Šentrupert v sodelovanju s trebanjsko območno izpostavo Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti (JSKD).

Z delavnicami bomo nadaljevali tudi v letu 2022, in sicer prvo soboto februarja, marca in aprila.

J. Sinur, P. Primec

Božiček na obisku

V Šentrupertu so v veseli december vstopili praznično. V Deželi kozolcev so namreč prvega v mesecu med drugim slovesno prižgali praznične lučke, ob tem pa je obiskovalce pozdravil tudi eden od decembrskih dobrih mož – čisto pravi Božiček.

Čarobnega Božička so se seveda najbolj razveselili najmlajši, nekateri so z njim tudi pokramljali in ujeli foto spominek. Nič manj ga niso bili veseli tudi tisti malo starejši, a mladi po srcu. Božiček, ki je skupaj z domačim županom Andrejem Martinom Kostelcem prižgal praznične lučke, je vsem zaželel lepe in vesele praznike.

Slovesni sklop dogodkov sta pripravila Občina Šentrupert in Zavod Dežela kozolcev s soorganizatorji, za obisk Božička je poskrbela trebanjska izpostava Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti (JSKD), omogočila pa ga je Občina Šentrupert.

Joži Sinur, JSKD OI Trebnje

Med programom so nastopili otroški pevski zbor OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert, bruhalci ognja Kreativ in Božiček. Za pomoč se zahvaljujemo trebanjski območni izpostavi Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti (JSKD).

Isti dan je potekal še mini praznični sejem, na katerem so sodelovali BEESMETIC, Irena Blaznik in MIA WOOD ART, za okrepčilo pa so poskrbele članice DPŽD Šentrupertske šmarnice.

Poleg osvetlitve Dežele kozolcev smo lučke postavili še na drogeve javne razsvetljave, veliko božično drevo pri cerkvi in na objekt občinske uprave.

Pri praznični okrasitvi Dežele kozolcev letos sodelujeta tudi domači vrtec in osnovna šola. Drevesa so okrasile vrtčevske skupine Ježki, Zvezdice, Medvedki in Labodi ter učenci 1., 2., 4. in 5. razreda OŠ dr. Pavla Lunačka Šentrupert. Drevesa je prispeval Zavod za gozdove Republike Slovenije. Vsem iskrena hvala!

Praznične lučke si lahko ogledate vse do 6. januarja 2022. Vabljeni v Deželo kozolcev.

Primož Primec, v. d. direktorja Zavoda Dežela kozolcev

foto: Franc Pepelnak PEP

Teden otroka – Razigran uživaj dan

»Razigran uživaj dan« je bila letošnja osrednja tema projekta Teden otroka, ki že vrsto let tradicionalno poteka vsak prvi teden v oktobru. Želeli smo poudariti pomen igrivosti, sproščenosti in druženja – torej pomen igre, saj je ta pomembna pri razvoju domišljije, hkrati pa krepi telo, spleta prijateljstva in nas povezuje.

Vzgojiteljice smo za otroke pripravile zabavne dejavnosti, ki so otrokom risale nasmeh na obraz. V ponedeljek nas je obiskal čarodej Mare Čare in nas nasmejal s čarovniškimi vragolijami in triki, ki so jih otroci z navdušenjem spremljali. Najbolj pa so se razveselili čarodejevega golobčka Smokija, ki ga je čarodej kar pričaral – z našo pomočjo, seveda – iz čisto majhne škatljice. Najpogumnejši otroci so čarodeju pomagali tudi pri drugih trikih, ob koncu pa so vsi dobili balone in se ob glasbi zabavali in rajali v igralnici.

V torek smo se opravili na razburljiv lov za skritim zakladom. Zaklad smo iskali s pomočjo namigov, ki so nas vodili do nalog, z vsako premagano nalogo pa smo bili bližje zakladu – sladkim bombonom in zabavnemu rajanju ob poskočni glasbi. Zaklad je bil za posamezne skupine skrit na različnih mestih. Tri najstarejše skupine vrtca – Labodi, Medvedki in Zvezdice – so skriti zaklad iskale v gozdu, Ježki v Deželi kozolcev, najmlajši dve skupini – Miške in Mravljice – pa sta zaklad ob gibalnih nalogah iskali na vrtčevskih terasah in igrišču.

Sreda je bila dan za obisk Folklorne skupine Nasmeh, ki nam je predstavila nekaj starih ljudskih plesov in pesmi. Zanimivo je bilo videti vse plese, ki se prenašajo iz roda v rod ter poslušati pesmi, ki so jih prepevale naše babice in jih danes poznamo tudi mi. Nastop pa so imeli tudi otroci najstarejše skupine Labodi, ki so zapeli ljudsko pesem, stare kmečke običaje pa so v skupini Ježkov obujali v igralnici, kjer so ružili koruzo in iz koruznih zrn izdelali jesenski izdelek.

Četrtekova dejavnost pa je bila kot naročena za turoben deževni dan – v večnamenskem prostoru smo si pripravili kino s kokicami, vsak otrok pa je za ogled risanke potreboval karton. Ogledali smo si risanko Palčič, po ogledu pa so smo rajali in se brezskrbno igrali v igralnici.

Teden smo v petek zaključili z veliko piknik zabavo, zaradi dežja kar v večnamenskem prostoru. Jedli smo pečen kostanj iz peči in sladke priboljške, ki so jih otroci prinesli od doma. Imeli smo tudi poslikavo obrazov. Na pikniku je vedno prisotna tudi glasba in tako so otroci rajali in glasno prepevali znane otroške pesmi.

Teden je minil kot bi mignil, ostali pa so čudoviti spomini. Brezskrbnost pa naj otrokom ne bo le bežen spomin na preteklost, naj bo brezskrben njihov vsak dan. Vzemimo torej čarobno paličico v svoje roke in zamahnimo z njo igrivo in kot otroci z iskrico v očeh ter skupaj z njimi razigrano uživajmo dan – da ne bo lep le včeraj, pač pa tudi danes in jutri!

Nastja Kos

Oktober – mesec požarne varnosti

Ko potrebuješ pomoč, so vedno pripravljeni in prvi na mestu GASILCI. V mesecu požarne varnosti smo se tudi v vrtcu Čebelica seznanili z gasilsko opremo, si ogledali gasilsko vozilo in spoznali delo gasilca. Preizkusili smo se tudi v ciljanju plastenke s čisto pravo brizgalno brizgo.

Hvala PGD Šentrupert in Gašperju Anderliču za tako lepo predstavitev.

Zdenka Simončič

Obisk lovca in lovke v vrtcu

Zelo veliko razlogov je, da dandanes otroci potrebujejo spodbudno okolje in eden izmed njih je tudi gozd.

V našem vrtcu Čbelica smo vključeni v projekt Gozdni vrtec Slovenije. V sklopu projekta poskušamo z najmlajšimi preživeti čim več časa v naravi, kjer jim omogočamo različne dejavnosti z vseh področij kurikula.

Vzgojiteljice se zavedamo, da so tisti otroci, ki vzljubijo gozd, do narave spoštljivi tudi, ko odrastejo.

V skupini Medvedki smo mesečno temo namenili spoznavanju poklica lovec. Spoznavali smo vrste gozdov, gozdne živali, prepevali pesmi, oponašali živali po gibanju ter z likovnimi dejavnostmi ustvarjali in risali na temo gozd in gozdne živali. Tudi na matematiko nismo pozabili in razvrščali živali po prehrabni verigi.

V sklopu naše teme smo v vrtec povabili lovca Miho Petriča in lovko Barbaro Zupančič. S seboj sta prinesla nagačene živali in pripomočke za lovstvo. Z njihovo pomočjo smo jih prepoznavali, jih tipali ter ugotavljali, s čim se prehranjujejo. Lovec nam je pokazal tudi pripomočke, ki jih uporabljajo lovci pri svojem delu, ter nam razložil, zakaj je pomembno, da skrbimo za gozd.

Preden smo se poslovili, smo skupaj zapeli pesem Lisička je prav zvita zver.

Bilo je zelo poučno, zabavno in sladko.

Vesna Škarja in Marija Sabljak Bartolj

Tradicionalni slovenski zajtrk

Leto je naokrog in tako kot vsako leto novembra smo tudi letos v vrtcu Čebelica obeležili tradicionalni slovenski zajtrk – medeni zajtrk.

Letos nekoliko drugače, saj smo se skupine prijavile na eno izmed aktivnosti, ki nam jo je pripravila Čebelarska zveza Slovenije. Tako smo Ježki, Zvezdice, Medvedki in Labodi zapeli pesem Slavka Avsenika Čebelar ob spremljavi harmonike, na katero je zaigral Lovro Nemec.

V skupini Zvezdice smo ta dan naredili prav poseben. Že ob zajtrku smo se seznanili z dobrotami, ki so nam jih pripravili lokalni pridelovalci (domače maslo, med, mleko) in šolski kuharji (kruh). Ob lepem pogrinjku in dobri hrani so se naši trebuščki napolnili z domačimi dobrotami. Za lažjo predstavo otrok, kako pridobimo med, smo si ogledali dokumentarno oddajo. Ob otroški literaturi smo si ogledali še slike in kaj zanimivega prebrali. Iz ponujene literature so otroci izbrali njim najljubšo zgodbo Čebeljnjaček, avtorice Urške Vinder, in jo skupaj prebrali. Za zaključek dejavnosti je še vsak otrok iz odpadnega materiala naredil svojo čebelico ter jo z veseljem odnesel domov. Seveda smo dopoldne zaključili z veliko dobre volje, s petjem in plesom.

Zdenka Simončič

Praznični bazar v vrtcu

Praznični bazar je v našem vrtcu Čebelica Šentrupert dogodek, na katerega se začnemo pripravljati že v začetku šolskega leta. Tako začnemo nastajati izdelki, ki jih izdelujemo vzgojiteljice s pomočjo otroških rok, pečemo piškote, izdelujemo voščilnice ... Tudi letos ni bilo nič drugače. Otroci so se poleg ustvarjanja z vzgojiteljicami pripravljali še na kulturni del bazarja, nastop pred starši. A žal nam tudi letos ni bilo prizanešeno in nam epidemiološko stanje ni dopuščalo, da bi lahko prireditev izpeljali pred očmi staršev. Porodila se je ideja o posnetku nastopa otrok in nastal je video, ki si lahko ogledate tudi vi na kanalu Youtube tako, da v iskalnik vtipkate Praznični bazar 2021 - Vrtec Čebelica Šentrupert.

Naj vam nastopi vaših in naših otrok privabijo nasmeh na lica, praznični december pa nakloni čim več zdrav-

ja, da bi življenje nas in naših malih čebelic spet vrnili v stare tire. Z velikim pričakovanjem in iskrico v očeh naj se prazniki začnejo doma in v naših srcih. Iskrena hvala pa vsem, ki ste podprli delo vzgojiteljic in otrok, ki obiskujejo vrtec Čebelica.

Mojca Vidmar

Dobrodelno in skupaj v praznične dni

Na decembrski četrtek, ko je lepo nalezaval sneg in je bilo prijetno hladno, so pred šentrupersko osnovno šolo mladi s svojimi učitelji in učiteljicami poskrbeli za pravo praznično vzdušje. Na zgornjem igrišču za šolo je potekala božično-novoletna prireditev z bazarjem.

Učiteljice in učenci so pripravili praznični program, starši so prepevali s svojimi otroki in se gregli ob čaj. Na koncu so se vsi skupaj sprehodili med res lepo pripravljenimi prazničnimi dobrotami in ličnimi izdelki. Voščilnice, svečke, nakit, piškoti in drugo so udeleženci kupili tudi zato, ker je denar od prodaje namenjen šolskemu skladu. V prireditvi in izdelke je bilo vloženenega veliko truda, je povedala ena od učiteljic Katja Kramer Simončič. A vse to je del priprav na praznike, zaradi katerih se imamo lepše.

Tokrat je decembrska prireditev zaradi koronarazmer potekala na prostem, a to ni nikogar motilo. Nasprotno. Ravnatelj Jože Tratar je povedal, da je vse skupaj izpadlo tako lepo, da

bi bazar pred šolo, in ne v njej, lahko postal stalnica.

Ena od mamic Vika Zore je povedala, da ceni to, kako se vsi vedno potrudijo za krasno vzdušje in ambient. "Že tako imamo malo tega, zdaj pa je lepo dišalo po praznikih. Lučke, stojnice, glasba, topel čaj. Zelo lepo."

Udeleženka prazničnega dogajanja Marinka Sladič pa je bila navdušena predvsem nad nastopi otrok: "Zelo nestrpno sem pričakovala nastop tretješolcev, med katerimi je nastopala tudi moja vnukinja Eva. Otroci

so se res izkazali, posebno lepa je bila zadnja pesem. Hvala za trud nastopajočim in učiteljem!"

Tretješolka Julija Matoh Ketis je predstavila, da je bilo na prireditvi lepo, "ker smo vsi nastopali in smo bili vsi veseli". Njena sošolka Tjaša Trinkaus pa je povedala, da ji je bilo lepo, "ker je bilo lepo okrašeno in ker smo se lahko družili".

In prav to je tudi bistveno, da si polepšamo praznični čas in mimogrede še kaj dobrega naredimo.

Mateja Leban

Miha Simončič, državni prvak v skokih

10-letni Miha je član Smučarskega društva Zabrdje, v katerem že od 6. leta trenira smučarske skoke. Letošnjo poletno sezono je v svoji kategoriji zaključil kot najboljši, na državnem prvenstvu v Velenju pa je zmagal.

Njegov trener je nekdanji slovenski olimpijec, nordijski kombinatorec Damjan Vtič, ki ga usmerja na športni poti. Miha si želi iti po stopinjah svojega trenerja in upa da bo leta 2030 ali 2034 tudi on član slovenske olimpijske reprezentance.

Mladi skakalec trenira tri- ali štirikrat tedensko na različnih skakalnicah po vsej Sloveniji, kondicijske treninge ima na zunanjih igriščih na Mirni, v zimskem času pa tudi v telovadnici šentruperske osnovne šole. Želja skakalcev je skakalni center na Mirni, da bi bili tako treningi še intenzivnejši in olimpijske sanje lažje dosegljive.

Letošnja sezona je bila zaradi vseh omejitev zelo ok-

njena, prav tako so bili posebni treningi – večina mladih skaklcev je trenirala kar na domačem dvorišču, vselej po navodilih trenerja.

»Damjan je strog trener,« pravi Miha in doda, da so treningi zahtevni, da morajo imeti skakalci veliko kondicije, dobro ravnotežje, dober odziv in da jih ne sme biti strah višine in hitrosti. Da so treningi zabavnejši in v duhu tekmovalnosti tudi doma, poskrbita brat Žiga, ki tekmuje v skupini do 13 let, in Mihov najboljši prijatelj in sošolec Jaka Prijatelj, ki tekmuje v isti kategoriji do 11 let. Vsi trije prijatelji so zadovoljni s sezono in ponosni na dosežke. »Z Jako pri uri športa včasih nalašč klepetava, da naju učitelj pošlje tečt,« pravi Miha in dodaja, da je njegov vzornik Peter Prevc, s katerim se je med korono na kratko pogovarjal s pomočjo zooma.

Fantje skupaj trenirajo že več let, zato so prijatelji, ki drug drugega spodbujajo in se veselijo uspehov posameznika. »Smučarski skoki so mi všeč, ker uživam v letenju,« pravi Miha, ki je med letošnjo poletno sezono od 1. junija do 15. novembra nanizal zmago na pokalu Argeta v Kranju, v Velenju je postal državni prvak v svoji kategoriji in je skupni zmagovalec poletne sezone za pokal Argeta v skupini dečkov do 11 let.

Trenutno tekmuje na skakalnicah K20, na treningih pa se je preizkusil že tudi na večjih. Posebej uživa na večdnevni pripravi in treningih v Planici, kjer lahko sreča znane skakalce, s sotekmovalci iz domačega in drugih slovenskih klubov pa plete prijateljstva in nabira izkušnje. »Na treningih mi je najbolj všeč, ko skačem,« pravi mladi športnik, ki je skupaj s prijatelji vesel, da je članica SD Zabrdje tudi odlična Maja Vtič, ki večkrat podari svojo opremo mlajšim skakalcem.

P. K. L., fotografije: osebni arhiv

Hvaležni smo dobrotnikom!

S septembrom smo začeli z veroukom, ki je bil kar nekajkrat prekinjen pri posameznih razredih zaradi karantene. A življenje gre dalje. Prav tako redne pastoralne obveznosti. Skupine se srečujejo po urniku, a strah je vedno navzoč. Če bomo upoštevali navodila stroke in v to vključili še vero, nas bo Bog spremljal s svojo zvestobo in močjo. Kar korajžno naprej.

Kljub epidemiji in finančnim stiskam je župnija obdarjena z veliko milostjo dobrotnikov. V tem času se je veliko obnovilo ali pa celo gradbeno dopolnilo.

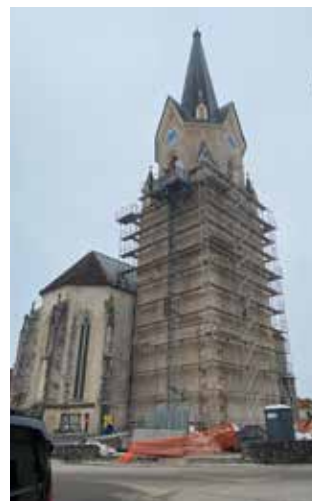
Župnijsko dvorišče je končno dobilo asfalt in urejeno okolico. Treba je urediti še kakšno malenkost, kot denimo razsvetljavo, koše za smeti in odstraniti barake. Ali bolje: narediti novo, manjšo barako za ropotijo in gradbeni oder.

Na Cirniku smo v cerkvi odstranili opaž in na novo prebelili cerkev ter zamenjali in posodobili ozvočenje.

Na Vihru smo zamenjali betonski tlak z obdelanim kamnom, prebelili ladijski del cerkve, zamenjali stranska vrata in klopi. Spomladi bomo obnovili še fasado in streho.

Zvonik v župnijski cerkvi je dobil v treh nivojih nove simse, obnovljen in saniran bo kamen okoli oken, dobil bo nova okna in polkna, novo fasado, obnovljeno uro na zvoniku z novo avtomatiko in starim mehanizmom, pozlačene so bunke na stolpičih, sedaj pa pričakujemo še novo, večjo pozlačeno bunko in križ na vrhu zvonika.

Prezbiterij ali bolje notranjost cerkve: končana so arheološka izkopavanja. Odprli smo grobnico, ki je bila uporabljena za pokope duhovnikov, ki so umrli v Šentrupertu. V spodnjem delu prezbiterija so lepo vidni velbani grobovi kasnejšega nastanka. Ob izkopavanju smo naleteli tudi na tlak in temelje romanske cerkve. Arheolog bo napisal poročilo, ki bo v tiskani obliki s slikami. Obnova se nadaljuje. Vse, kar je bilo odkrito in raziskano, smo pokrili s filcem in z novim, lažjim nasutjem. Tako je že vse pripravljeno za nov kamniti tlak. V nekaj dneh bo tudi arhitekt Kobe zaključil z načrti za celotno cerkev, ki jih bodo pregledali najprej novi člani ŽPS, nato pa še liturgična komisija iz škofije.

Jakob Trček, župnik

Obisk sv. Miklavža

Tokrat nas sv. Miklavž ni mogel obiskati z vsem svojim zborom angelov in hudičkov. Pripeljal je samo dva hudiča in dva angela, da so jih lahko otroci vsaj malo doživeli. Hudiči so bili za strah, angeli za veselje in so bili ves čas ob sv. Miklavžu. Otroci so sv. Miklavža razveselili z risbicami, napisanimi zahvalami, pesmicami, molitvami, piškoti in celo z liziko. Miklavž se je zelo razveselil teh darov in vsakega otroka tudi obdaril.

Z veseljem lahko napišem kot župnik, da je bilo tokrat srečanje z Miklavžem bolj osebno in prijetno. Naj velja zahvala ob tem tudi staršem, Bog naj vas blagoslovlja pri vaši vzgoji otroka za dobro.

Jakob Trček, župnik

POSLOVILI SO SE ...

- Anton Odlazek
- Peter Kalčič
- Slavko Šmuc
- Jože Suša
- Tatjana Zabukovec Jerič
- Antonija Dukić
- Jožefa Lamovšek Ježek

Od vasi do vasi

Pomen gostilne v Mirnski dolini 2. del

Pomemben del družabnega življenja so vedno bile (in so tudi danes) gostilne. Nič drugače ni bilo niti v Šentrupertu in celotni Mirnski dolini. Okusna hrana in izbrana pijača sta spremljali živahen zabavni in kulturni utrip.

Hrana

Ponudba hrane je bila v manjših podeželskih gostilnah, razen ob nedeljah in sejmskih dneh, skromnejša. Gostilničarji so v najboljšem primeru postregli z mrzlim prigrizkom (doma-

čimi klobasami), v preprostih krčmah pa ob delavnikih velikokrat ni bilo niti kruha. Večja izbira hrane je bila v gostilnah, ki so imele stalne goste, in seveda v mestu.

Ob delavnikih so gostilne ponujale to-

ple obroke za delavce iz raznih industrijskih obratov, ob sejmskih dneh pa je bila ponudba v skoraj vseh gostilnah enaka. Gostilničarji so pripravili več jedi: »telerflajš« (meso v juhi), juho z rezanci, golaž, »ajmoht« (obara) s telečjim, svinjskim ali kurjim me-

Gostilničar je moral poskrbeti za zabavo svojih gostov. Foto: Alenka S. Lamovšek

som, vampe, jetra ali pljuča v omaki, telečjo ali svinjsko pečenko, pozimi pa tudi klobase (pečenice ali krvavice) z zeljem. Ob posebnih priložnostih, kot so sejmi, žegnanja in svatbe, so gostilničarji klali doma.

Okoliške gostilne, torej gostilne v manjših obrobni vseh, so imele t. i. nedeljske obiskovalce. Ti so si po dolgem sprehodu privoščili domače piščance, pitane purane, gosi, race, dobre kmečke »potvice«, buhteljne in flancate. Če je bil gostilničar lovec, je gospodinja morala znati pripraviti tudi divjačino. Na mizi je bil vedno tudi kruh: črni ob sejmi, ob nedeljah parženi, koruzni, beli, ajdov ali zmesni. Kruh so v vaških gostilnah pekli sami,

v mestu pa so ga kupovali pri pekih. »Pekli so največ beli kruh, ki je bil namenjen za prodajo in si ga je kmet privoščil za spremembo, kajti doma je jedel le ovsenega, koruznega ali ajdovega. Za svoje goste so gostilničarji kupovali tudi žemlje, makovke pa tudi preste in slanike (salcštangelne).«

Pijača

Vino, ki so ga točili gostilničarji, so večinoma pridelali v svojih vinogradih. Če ga je bilo premalo ali vinogradov niso imeli, so ga kupovali pri kmetih v okoliških gorica. Tisti, ki so ga prodali več, so ga navadno »vozili« (»gre-mo vino vozit«) iz bližnje sosesčine.

Vino so gostom postregli v litrskih ali pollitrskih steklenicah. Večja družba pivcev je zahtevala kar »štefan gor« (štefan je dvolitrška steklenica), upokojenci in skromnejši gostje pa so ga »žulili« iz »firkeljčkov« (četrt litra), vrčkov ali »štucev« (2 dcl).

Vljudnostna navada točenja vina v Mokronogu je, da je točaj najprej sebi nalil »en prst vina«, potem je nalil poln kozarec vsem drugim in na koncu sebi dolil do vrha. Pivci so vinu dajali primerna imena, glede na njegovo kakovost. Janez Trdina je naredil spisek izrazov za kakovost različnih vin: cuckovec, cviček, žvižgavec, kislica, zavrelca, kobin, zelnica, prazno, polno (da so ga usta polna), glavobolno, bodljivo, grizljivo, samotечно, tečno, zaspano, dremotno, gladko, kaplja, nedolžna kri ...

Gostilničarji so žganje (slivovko, tropinovec, sadjevec, češnjevce in brinovce) navadno kuhali doma. Poznali so tudi »heroš« (cenena mešanica špirta in vode), »kimljevec« (špirit z izvlečkom kumine) in grenko »malago« (doma pripravljeno žganje iz rož).

Trdina pravi, da so v »novomeškem okraju žganju, ki se dela iz špirta, dali ljudje zaničljivo ime »brljavka« (štacunsko vino). Brljavkar je bil štacunski pivce, vrtoglavec, zguba.«

V mnogih gostilnah so imeli tudi ledenice. Led so vozili iz okolice, lomili pa so ga na bajerjih, mlakah in potokih. V ledenicah so hladili pivo in meso, ki so ga zavijali v rjuhe in polagali na led.

Brezalkoholne pijače so gostilničarji kupovali. Prodajali so malinovec, »sifon« (sodavico), »pokalico« ali »kraherle«, »šabeso« in slatino. Kraherle je med domačini Mirnske doline še posebej znan, saj se informatorji spominjajo, da so ga delali v eni izmed mokronoških gostiln.

Zabavno in kulturno življenje

V mestih in podeželskih gostilnah ni manjkalo zabav. Pogosto je vaški muzikant igral na harmoniko, v marsikateri gostilni pa so imeli tudi citre, gramofon ali orkestrion (lajno). Prepevali so domači pevski zbori in vaški fantje. Plesali so navadno ob nedeljah,

Gostilniški kozarci.
Foto: Alenka S. Lamovšek

Najimenitnejši gostilničarji so si omislili klavir. Foto: Alenka S. Lamovšek

Pred Gostilno Lamovšek na Velikem Cirknu. Original hrani Anton Lamovšek.

največkrat polko, valček ali »povštertanc«. Gostilničarji so prirejali razne zabave in veselice s plesom in srečelovom, v pustnem času maškarado. Poleti so pripravljali pester vrtni veselice s plesom in tombolo, jeseni trgatve in martinovanja.

V sodelovanju z različnimi društvi so prirejali obrtne, gasilske, sokolske, lovške in druge veselice. Mnogi vaščani so hoteli bolj ali manj pomemben dogodek »zaliti«, zlasti god, rojstvo otroka ali dobro kupčijo. Po težko in dobro opravljenem delu pa je sledil »likof«.

V ponudbi je bilo ponavadi domače vino.
Foto: Alenka S. Lamovšek

Večje gostilne so imele kegljišča in balinišča. Ob večerih so kvartopirci, ki so imeli svoj stalni kot in mizo, kartali. Priljubljene igre so bile »durak«, »ajnc« in »šnops«. Pogosto so igrali tudi »marjanco«, rombolo ali »špano«. V nekaterih boljših gostilnah so imeli tudi biljardno mizo.

Vsakoletne stalne zabave, npr. martinovanje, miklavževanje, silvestrovanje in pust, so se začele in končale v gostilnah. Priprave in razgovori o načrtovanju zabav so v gostilnah potekali ob večerih.

Po zabavah in drugih dogajanjih so zopet na dolgo in široko razpravljali v gostilnah. V njih so se srečevali vaški pomembneži, umetniki ter člani raznih društev in interesnih skupin. Gostilničar je moral poskrbeti za zabavo svojih gostov, da jih je lahko obdržal. To je pogosto dosegel s plesom, zato so v mnogih gostilnah imeli svojega godca, ki je bil ali član družine ali sosed; v nekaterih primerih je to bil vaški revež, ki se je pri hiši hranil in spal. Ob vsakdanjih priložnostih so zadoštovali glasovi lajne in gramofona, tudi radio. Pred drugo svetovno vojno so veliko igrali na citre, po slovenskih gostilnah so poznali tudi bas in harmoniko, klarinet in violino. V mestih so se oblikovale skupine, ki so se napol poklicno ukvarjale z igranjem po gostinskih lokalih. Večje plesne je bilo treba prijaviti, pogosto pa so bili ti plesi nenapovedani, saj je vesela družba muzikanta pripeljala kar s seboj.

»Posebno imenitni gostilničarji so si omislili klavir, kar je pomenilo, da so v taki gostilni pripravljali društvene zabave ali prireditve.« Nekateri gostilni so nudile tudi prenočišča, a le v večjih krajih. V njih so prenočevali tujci, zdraviliški gostje in sejmarji. Večkrat so bili v gostilnah nastanjeni tudi učitelji, kjer so imeli v gostilniških sobah svoja stanovanja.

Alenka Stražišar Lamovšek

besedilo povzeto iz knjige
Hiša Druženja, 2021

Recepti iz Šentruperta: koline so bile poseben praznik

Priprava kolin je bila v preteklosti in tudi v današnjem času v Šentrupertu in njegovi okolici pozimi, ko je bilo hladno. »Koline so bile poseben praznik. Takrat tudi v šolo ni bilo treba iti,« se spominjajo domačini.

Navadno so imeli na vsaki domačiji prašiče, enega so klali pred božičem, drugega po novem letu. Tako so imeli dalj časa sveže meso. V kraju so bili ljudje, ki so hodili naokoli klat. Klavec je ponavadi za lon (plačilo) vzel ta-

masten šijek (vratovina) od glave, tri mesene klobase in tri krvavice. Tudi ob kolinah so med ljudmi krožile stare vraže. Včasih je veljalo, da mora tam mlada, preden se oženi, znati odreti želodec. Če ga ne zna, ne bo poroke.

Skoraj ne minejo koline, da gospodinja ne bi skuhala jetrca v zosu. Tudi krvavice se marsikje še delajo. Le malokdo pa danes ve, kaj je godla ali pa črna župa. Pri kolinah se je namreč vedno porabilo vse.

Jetrca v zosu (jetrca v omaki) ali pražena jetra

SESTAVINE:

svinjsko meso, svinjska jetra, čebula, mast, moka, lovor, vino, sol

PRIPRAVA:

Nasekljano čebulo prepražimo na masti, dodamo malo svinjskega mesa, narezanega na koščke, pozneje še na tanko narezana jetra, suh lovor ter pražimo. Med praženjem lahko dodamo malo vina. Jetra pomokamo z eno žlico moke, premešamo ter zalijemo z vročo vodo. Na koncu še solimo. Pražena jetra lahko ponudimo tudi samo popražena, ne da bi jih zalili z vodo.

Krvavice ali krvave klobase

SESTAVINE:

riž, ajdova ali prosena kaša, ješprenj, pljuča, malo kože, glavina (svinjska glava), črevna oz. čevna mast, narezan špeh (slanina), kri, sol, poper, majaron, cimet, muškatni orešček, debelo črevo, špale

PRIPRAVA:

Riž, ajdovo ali proseno kašo in ješprenj skuhamo en dan prej, da se ohladi. Pljuča, kožo in glavino skuhamo do mehkega in odstranimo od kosti ter zrežemo ali zmeljemo. Črevno mast scvremo in zmeljemo kose, ki ostanejo. Mesni masi dodamo še malo narezanega špeha, kuhan riž in kaše ter zalijemo s krvjo in toplo juho, v kateri se je kuhalo meso. Masa mora biti topla. V krvavice lahko damo svežo kri ali pa jo predhodno spečemo in nato zmeljemo, da so v klobasah vidni koščki. Dodamo še začimbe po okusu. Z maso napolnimo debelo črevo, zašpalimo in skuhamo. Klobase so kuhane, ko iz njih priteče voda, ko jih prebodemo. Ko so kuhane, jih pobremo iz vode, potunkamo v mrzlo vodo, položimo na ravno površino in počakamo, da se ohladijo. Nato krvavice spečemo. Danes v večini primerov za nadev uporabimo riž in ješprenj. Iz iste mase, le brez krvi in pljuč, po istem postopku naredimo tabele klobase.

Godla

SESTAVINE:

juha, v kateri so se kuhale krvavice, zakuha (riž, p
rosena kaša ali sukaje oz. močnik), sol, česen, majaron,
lovor, poper, ocvirki

PRIPRAVA:

Po kolinah iz juhe, v kateri so se kuhale in razkuhale krvavice,
skuhamo godlo. Več krvavic se je razkuhalo in počilo, bolj gos-
ta in boljša je godla. Ko juha zavre, vanjo zakuhamo riž, prose-
no kašo ali sukaje oz. močnik. Solimo po potrebi, dodamo strt
česen, majaron, lovor in poper. Godla je kuhana, ko je kuhana
zakuha. Po želji jo zabelimo z ocvirki.

Črna ali kislja župa (črna ali kislja juha)

SESTAVINE:

kri od kolin, štihovna (krvavi obrezki vratovine), voda, sol,
kis ali vino, sukaje oz. močnik

PRIPRAVA:

Iz krvi in štihovne, to so krvavi obrezki vratovine z mesta, kjer
je bil prašič štihtjen (zaklan), skuhamo črno župo. Solimo in
vanjo zakuhamo sukaje oz. močnik. Po želji jo okisamo s kisom
ali vinom, da nastane kislja župa. Namesto močnika jo lahko
postrežemo z zmečkanim krompirjem.

Mojca Ramovš

Delno povzeto po Mama kašo kuhala: Kulinarčna dediščina v šentruperski dolini. Etno družabno društvo, Draga pri Šentrupertu 2013

OBMOČNO ZDRUŽENJE TREBNJE

VABILO

Rdeči križ Slovenije – Območno združenje Trebnje vabi na krvodajalsko
akcijo, ki bo

v ponedeljek, 10. Januarja, in v torek, 11. januarja 2022,

od 7.00 do 13.00

v restavraciji »GALAKSIJA« v TREBNJEM.

Vsem, ki se boste udeležili krvodajalske akcije, že vnaprej iskrena hvala.

RKS-OZ TREBNJE

Izobraževalna jesen

Jesenske mesece, ko je organizacija in izvedba prireditev zaradi zaostrenih epidemioloških razmer otežena, so na trebanjski območni izpostavi Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti (JSKD) izkoristili za pripravo izobraževanj, namenjenih udeležencem, ki prihajajo iz štirih občin Mirnske in Temeniške doline.

Na trebanjski JSKD so tako začeli nov sklop izobraževanj, poimenovanih V kadru. Gre za niz filmskih delavnic, na prvi so z mentorjem Tomažem Pavkovičem udeleženci spoznavali pravila snemanja z mobilnim telefonom in montažo posnetkov v kratke filmčke. Z mentorico Alenko Stražišar Lamovšek so se v okviru že uveljavljenega projekta Fotografski laboratorij ljubitelji fotografiranja podali na raziskovanje osnovnih pravil fotografije. Tisti, ki so se želeli preizkusiti v oblikovanju privlačnih in profesionalnih gradiv, pa so se pridružili delavnici Osnove grafičnega oblikovanja s spletnih orodjem Canva, ki jo je vodila Tjaša Peterle.

Zadovoljni udeleženci so zaveza trebanjskemu JSKD-ju, da v sklopu svojih dejavnosti v prihodnje nadaljuje tudi z izobraževalnimi programi.

Joži Sinur, JSKD OI Trebnje

Najlepše darilo je znanje za jutri!

Ne živi v preteklosti, ne sanjaj o prihodnosti, osredotoči se na sedanji trenutek. (Buda)

Po skoraj dveh letih covid situacije smo se že vsi navadili, da se osredotočamo na trenutne razmere in ne delamo prevelikih načrtov za bližnjo prihodnost. Hkrati pa smo vstopili tudi v digitalno dobo, saj moramo sodobno tehnologijo uporabljati že na vsakem koraku – tudi pri izobraževanju. Zato smo na CIK Trebnje svoje izobraževalne programe in tehnične pogoje prilagodili tako, da lahko izobraževanja potekajo nemoteno v kakršni koli situaciji.

UTŽO Trebnje smo to leto začeli v živo, v Kulturnem domu Mirna, ko je za bogat kulturni program poskrbela dramska igralka Saša Pavček. Nekatere aktivnosti univerze so trenutno v živo, nekatere na daljavo, nekatere pa celo v hibridni obliki (kombinacija izvedbe v živo in na daljavo). Članice Ustvarjalnega krožka UTŽO Šentrupert vsako sredo pridno ustvarjajo in izmenjujejo svoje ideje. Vse, ki se letos še niste včlanili v našo univerzo, vabimo k vpisu.

Naj bodo vaša letošnja obdarovanja unikatna – podarite znanje. Svojce in prijatelje lahko obdarite z darilnim bonom CIK Trebnje. Najlepše darilo, ki ga lahko podarite že danes, je znanje za jutri!

Za dodatna pojasnila in informacije smo vam na voljo na 07 34 82 100 ali info@ciktrebnje.si, spremljajte pa tudi našo spletno stran ciktrebnje.si in našo FB stran.

V letu 2022 vam kolektiv CIK Trebnje z direktorico Patricijo Pavlič želi zdravja, sreče ter zadovoljstva.

Tanja Vrčkovnik

V trebanjski galeriji 55 avtorjev z 71 deli

Galerija likovnih samorastnikov Trebnje letos praznuje visoki jubilej, 50-letnico obstoja, ki ga obeležuje z mednarodno razstavo Mednarodno stičišče umetnikov samorastnikov.

Za razstavo so muzeji in galerije iz Italije, Hrvaške in Srbije izbrali 34 del, ki so razstavljeni v prostoru za začasne razstave, in predstavljajo dialog drugemu delu razstave – izboru slovenskih avtorjev na stalni postavitvi, kjer je predstavljenih 37 del.

Fondazione Un Paese iz Luzzare v Italiji, Galerija naivne umetnosti iz Kovačice v Srbiji, Hrvaški muzej naivne umetnosti iz Zagreba, Hrvaška, Muzej Matija Skurjeni iz Zaprešića, Hrvaška, Muzej mesta Koprivnica iz Hrvaške in Muzej naivne in marginalne umetnosti iz Jagodine v Srbiji so za razstavo izbrali vodilne predstavnike naivne

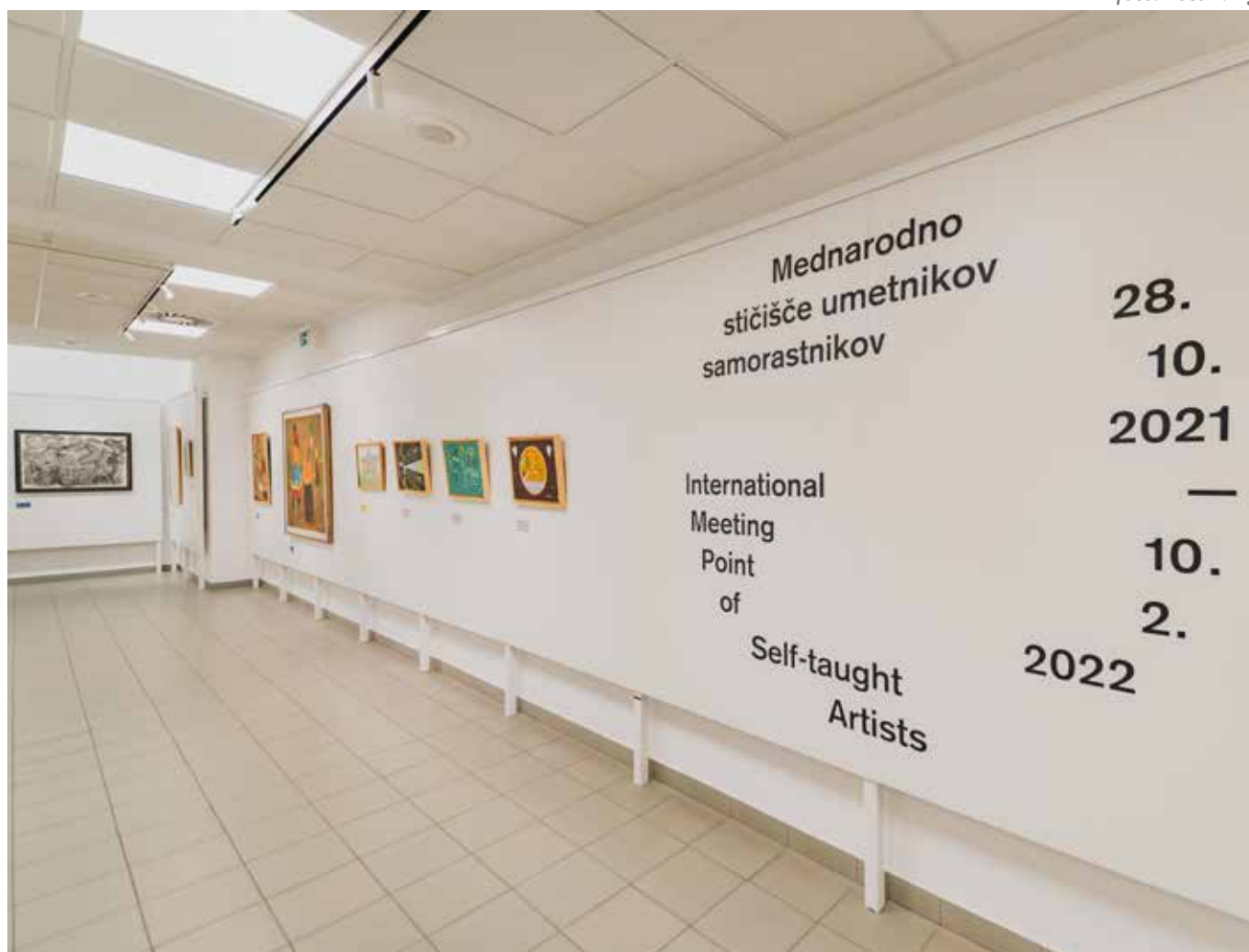
umetnosti in samorastništva, Ivana Generalića, Mirka Viriusa, Savo Sekulića, Ilijo Bosilja, Emerika Feješa, Martina Jonaša, pa tudi avtorje, ki so obiskovalcem trebanjske galerije dobro poznani, Ivana Rabuzina, Petra Smajića, Ivana Lackovića Croato, Jana Knjazovica in Matijo Skurjenega.

Razstava bo na ogled do 10. februarja 2022.

Vabljeni k ogledu.

Andrejka Vabič Nose

foto: FotoEving

Previdnost ni nikoli odveč

Vsako leto v zimskem času ugotavljamo povečano število tatvin domačih živali iz hlevov, vlomov v stanovanjske hiše in vozila. Ker so ljudje, običajno gre za starejše občane, še vedno premalo previdni ali pozorni do neznancev, ki pridejo na njihove domove in jih ogovorijo, svetujemo, da imate svoje nenapovedane "obiskovalce" ves čas pod nadzorom in jih brez potrebe ne vabite v stanovanjske prostore.

Ob odhodu od doma, četudi "stopite samo za vogal", hišo vedno zaklenite, ključ pa vzemite s sabo.

Če se osebe izdajajo za serviserje, izvajalce raznih del ipd., svetujemo, da vedno zahtevate na vpogled identifikacijsko izkaznico ali delovni nalog. Ob tem bodite pozorni tudi na videz oseb (njihova oblačila, govor, morebitne posebnosti) in na vozilo, s kate-

rim so se te osebe pripeljale (znamko, barvo, tip in registrske številke vozila).

Vaša varnost je najpomembnejša, zato nikoli ne poskušajte vlomilca prijeti sami, zlasti če je fizično močnejši ali celo oborožen. **TAKOJ POKLIČITE POLICIJO.** Lahko pa veliko pomagata pri izsleditvi vlomilca, če si dobro zapomnite ali takoj zapišete predvsem osebni opis (spol, starost, velikost, obleka, posebne značilnosti obraza, hoje, govora in drugo), registrsko številko, barvo, znamko in tip vozila, smer pobega vlomilcev. Če vas je vlomilec že »obiskal«, nemudoma pokličite policijo.

Do njenega prihoda ničesar ne premikajte in ne pospravljajte, da ne boste uničili koristnih sledi, ki bi lahko pripomogle k odkritju storilca.

Ponovno vas pozivamo, da nas obveščate o pojavu sumljivih vozil ali nezancev, ki bi si lahko ogledovali objekte in se na ta način pripravljali na izvršitev kaznivega dejanja. Podatki občanov so pri preiskavi tovrstnih kaznivih dejanj izjemno pomembni in lahko bistveno pripomorejo k uspehu.

Pirotehnični izdelki

Pirotehnične izdelke uporabljajte izključno po navodilih proizvajalca in v skladu z Zakonom o eksplozivih in pirotehničnih izdelkih, ki ga, tako kot ostale zakone, najdete na internetni strani policije www.policija.si.

Uporaba pirotehničnih izdelkov kategorije 1, katerih glavni učinek je pok, je dovoljena le od 26. decembra do 1. januarja, pa tudi takrat teh izdelkov ni dovoljeno uporabljati v strnjenih stanovanjskih naseljih, v zgradbah in zaprtih prostorih, v bližini bolnišnic, v prevoznih sredstvih za potniški promet in na površinah, na katerih potekajo javna zbiranja. V stanovanjskih zgradbah in drugih zaprtih prostorih je dovoljeno uporabljati le ognjemetne izdelke kategorije 1, ki so namenjeni takšni uporabi. Izdelki so v ta namen tudi označeni.

Prodaja, posest in uporaba ognjemetnih izdelkov kategorije 2 in 3, katerih glavni učinek je pok (npr. petarde), je v Republiki Sloveniji strogo prepovedana.

Mladoletnikom do 14. oziroma 16. leta starosti je dovoljeno uporabljati pirotehnične izdelke kategorij 1 in 2 le pod nadzorstvom staršev ali skrbnikov.

Prepovedana je predelava, uporaba v drugih predmetih, lastna izdelava ter preprodaja pirotehničnih izdelkov. V policiji ugotavljamo, da je največ škodb ravno pri takšni prepovedani uporabi izdelkov in uporabi pirotehničnih izdelkov, ki niso bili kupljeni v prodajalnah z dovoljenjem pristojnega organa oz. so bili kupljeni na črnem trgu.

Nepremišljena, neprevidna in objestna uporaba pirotehničnih izdelkov pogosto povzroči telesne poškodbe (opekline, raztrganine rok, poškodbe oči itd.), moti živali ter onesnažuje okolje.

Neprimerna uporaba pirotehničnih izdelkov

je problem vseh, zato prosimo starše, skrbnike, učitelje in vzgojitelje, da opozarjajo na nevarnosti in možne posledice.

Vsem prebivalcem Občine Šentrupert policisti Policijske postaje Trebnje želimo veselo in prijetno praznovanje, v letu 2021 pa obilo sreče, osebnega zadovoljstva, poslovnih uspehov, predvsem pa, da bi se v svojem okolju počutili kar najbolj varno, za kar se bomo še naprej trudili tudi mi.

Skupaj za varnost, vaša policija!

Suzana Kostrevc, vodja policijskega okoliša

Alkohol in naše zdravje

Alkohol predstavlja enega izmed večjih dejavnikov tveganja za nastanek različnih bolezni, saj ima pitje alkohola vpliv na pojav več kot 200 bolezenskih stanj. Še zlasti ranljiva skupina so otroci in mladostniki.

Podatki za leto 2019 kažejo, da naj bi v povprečju vsak Slovenec spil 91 l piva in 48 l vina ter 3 l žgane pijače na leto. Skupno je registrirana poraba čistega alkohola v letu 2019 na prebivalca znašala skoraj 11 litrov, kar je en liter več kot leto prej, predvsem na račun več popitega vina. Poleg registrirane porabe alkohola predstavlja za Slovenijo veliko težavo tudi obsežna neregistrirana poraba alkohola iz domače proizvodnje, ki po ocenah še za tretjino poviša številko porabe, kar nas uvršča v sam svetovni in evropski vrh. Visoko smo tudi po umrljivosti prebivalcev zaradi alkohola, saj vsak dan v Sloveniji, izključno zaradi razlogov povezanih s pitjem alkohola, umreta vsaj dve osebi. Iz istega razloga imamo vsak dan v povprečju 10 novih hospitalizacij.

Varnega pitja alkohola ni, saj novejša raziskava kažejo, da z vsakim popitim kozarcem alkoholnih pijač tvegamo škodljive posledice, zato se svetuje nič ali čim manj alkohola.

Med epidemijo covid-19 se je tveganje za čezmerno pitje alkohola še povečalo. To je za marsikoga čas negotovosti in čas, ko se zavemo, da vsega ne zmoremo nadzorovati, kar lahko zbuja občutke strahu, jeze, nemoči in žalosti ter povzroča stres. V takih trenutkih iščemo načine,

kako bi se lahko tega počutja znebili, marsikdo pa pomisli na ali tudi poseže po alkoholu v upanju, da bodo ti občutki izginili. Vendar alkohol ni rešitev, saj zmanjšuje odpornost, razdira odnose in osebno stisko še poveča.

Kaj pa lahko naredimo zase? Opremo se s ključnimi informacijami o trenutni situaciji, skrbimo za zdrav življenjski slog in z njim poskrbimo za svoje zdravje. Naučimo se kakšne nove stvari, obudimo hobi iz preteklosti, spoznamo tehnike dihanja ali se naučimo drugih, različnih tehnik sproščanja. O svoji stiski se pogovarjamo z ljudmi, ki so nam blizu, splet in telefoni nam omogočajo, da še vedno ohranjamo socialne stike. Če je stiska prehuda in se znajdemo v situaciji, ko ne vemo, kako naprej, so nam na voljo tudi različne oblike psihološke podpore. Posvetimo se tudi bližnjim. Vprašajmo jih, kako so. Podprimo jih, ali pa informirajmo, kje je podpora še na voljo. Skrb za drugega je tudi skrb zase. Zavedajmo se, da za svoje zdravje vedno lahko največ naredimo sami.

Doroteja Kuhar, dr.med., specialistka javnega zdravja,
NIJZ OE Novo mesto

Vir: www.nijz.si

ŽELIMO VAM BLAGOSLOVLJENE
BOŽIČNE IN NOVOLETNE PRAZNIKE
TER PONOSNO PRAZNOVANJE
DNEVA SAMOSTOJNOSTI IN ENOTNOSTI.

**NAJ BO V LETU 2022 ZDRAVJE NA
PRVEM MESTU. LE ZDRAVI BOMO LAHKO
TUDI USPEŠNI.**

NSI ŠENTRUPERT
in poslanec **BLAŽ PAVLIN**

N.Si

Spoštovane občanke, spoštovani občani, naj nas v decembrskem prazničnem času povezujejo lepe misli in iskrene želje ter upanje, da bo novo leto prineslo boljše in lepše čase.

*Hvala vsem za sodelovanje in pomoč.
S skupnimi močmi smo ponovno dokazali, da smo sposobni premagati izzive tega najbolj nepredvidljivega leta.*

*Želimo vam, da praznike preživite v krogu vaših najbližjih.
V novem letu 2022 pa vas vabimo, da s skupnimi močmi ustvarjamo občino, ki bo prijazna in živahna.*

Želimo vam blagoslovljene božične praznike in vam čestitamo ob dnevu samostojnosti in enotnosti.

V letu, ki prihaja, vam želimo vse dobro!

župan Andrej Martin Kostelec,
občinski svet in
Občinska uprava Občine Šentrupert

Šentrupert

Glasilo Občine Šentrupert – Leto: XXIII./4, zima 2021 – USTANOVITELJICA: Občina Šentrupert, zanjo Andrej Martin Kostelec – UREDNIŠKI ODBOR: Petra Krnc Laznik, urednica, člani: Janja Jerovšek, Mateja Leban, Mojca Ramovš, Jakob Trček, dr. Jože Uhan – Avtor naslovne fotografije je Franc Pepelnak – Pep – GRAFIČNA PRIPRAVA in TISK: Piktogram d. o. o., Dobrova – Glasilo izhaja štirikrat letno - Naklada: 1100 izvodov – Glasilo je za občane Občine Šentrupert brezplačno.

Prispevke za jesensko številko časopisa pošljite do četrтка, 3. marca 2022, na e-naslov glasilo@sentrupert.si. Priporočena dolžina je 1500 znakov s presledki vred. Fotografijo dodajte posebej, ne prilepljeno v word, ampak kot priponko vsaj velikosti 1024x***. Pripišite avtorja prispevka in fotografije. Uredništvo si pridržuje pravico od krajšanja in lektoriranja besedil. Anonimnih in ne več aktualnih prispevkov ne bomo objavili. V glasilu objavljeni prispevki izražajo stališče avtorja in ne uredništva.